

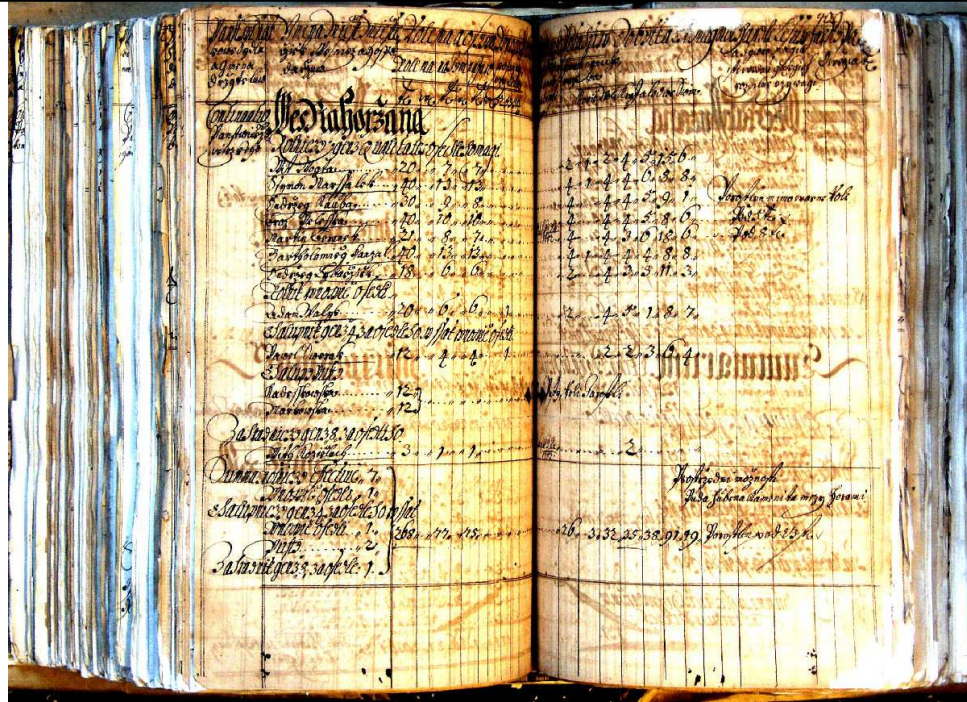
Přednáška č. 4

Data o obyvatelstvu českých zemí a sčítání obyvatelstva, Struktura obyvatelstva I.

STATISTICKÉ PRAMENY K VÝVOJI OBYVATELSTVA V ČESKÝCH ZEMÍCH

1. Předstatistické období

- Asi do poloviny 18.století
- Nejstarší - mimodemografické zdroje (antropologické), nepsaná podoba
- Později – soupisy a zápisy za účelem **vybírání daní, odvodů k vojsku, zjištění majetku**
- 16. stol. – v zemi České sečtena města, městečka, zámky, tvrze, vesnice, dvory, ale i hospodáři
- **„Berní rolla“ (1654)**, nejdůležitější pramen pro **odhad počtu obyvatelstva po třicetileté válce** - potřeba získání příjmu pro obnovu a chod země

Svrčina, Spálie, Nahořany		LOUVICE										Nahořany, Zlěšice											
rok	číslo	Průběžná	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
16	10	Výběhů 29. května 1661.																					
17	2																						
18	5																						
19	2																						
20	3	Výběhů 8. 3. května 1662.																					
Kolik v obci v roce 1661:																							
Kolik v obci v roce 1662:																							
Kolik v obci v roce 1663:																							
Kolik v obci v roce 1664:																							
Kolik v obci v roce 1665:																							
Kolik v obci v roce 1666:																							
Kolik v obci v roce 1667:																							
Kolik v obci v roce 1668:																							
Kolik v obci v roce 1669:																							
Kolik v obci v roce 1670:																							
Kolik v obci v roce 1671:																							
Kolik v obci v roce 1672:																							
Kolik v obci v roce 1673:																							
Kolik v obci v roce 1674:																							
Kolik v obci v roce 1675:																							
Kolik v obci v roce 1676:																							
Kolik v obci v roce 1677:																							
Kolik v obci v roce 1678:																							
Kolik v obci v roce 1679:																							
Kolik v obci v roce 1680:																							

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

1654 Berní Rula

Jména vesnic a hospodářů	Rolí má a osívá			Vnově se osazují léta			Pohořalí	Dokonce pustý a kdo týchž případností užívá	Handle a živnosti	Potahů		Dobytka chová				Poznámky
	rolí má	seje na zimu	seje na jaro	[16] 52	[16] 53	[16] 54				chovati může	nyní chová	krav	jalovic	ovcí	sviň	

Jména vesnic a hospodářů	Rolí má a osívá						Vnově se osazují léta			Pohořalí	Dokonce pustý a kdo týchž případností užívá	Handle a živnosti	Potahů		Dobytka chová				Poznámky
	rolí má		seje na zimu		seje na jaro		[16] 52	[16] 53	[16] 54				chovati může	nyní chová	krav	jalovic	ovcí	sviň	
	str.	v.	str.	v.	str.	v.													

1654 Tax Assessment Roll

Names of villages and landlords	Tillable land under seed						Newly settled this year			Burned	Desolate and who is using it	Trade	Teams (horses and oxen)		Livestock				Remarks
	tillable land		sown in winter		sown in spring		[16] 52	[16] 53	[16] 54				Capacity to keep	Presently keeping	cow	heifer	sheep	swine	
	str.*	v.**	str.*	v.**	str.*	v.**													

Historical units of measurement:

* - "strych" acreage, equals to 0.7 acre, also known as "korec"

** - "vertel" equals to 1/4 of "strych"

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

2. Období soupisů obyvatelstva

- ***Berní rollu*** je možné považovat za **první systematickou demografickou** akci v českých zemích.
- V roce 1748 na ni navázal ***první rustikální katastr tereziánský*** (podobně koncipovaný) a následovaly další (druhý katastr rustikální, ***dominikální katastr*** a josefínský katastr).

Co to je rustikální a dominikální?

Harmon		Harmon		Die Leiden		Die Leiden	
1	20	1	20	1	20	1	20
2	20	2	20	2	20	2	20
3	20	3	20	3	20	3	20
4	20	4	20	4	20	4	20
5	20	5	20	5	20	5	20
6	20	6	20	6	20	6	20
7	20	7	20	7	20	7	20
8	20	8	20	8	20	8	20
9	20	9	20	9	20	9	20
10	20	10	20	10	20	10	20
11	20	11	20	11	20	11	20
12	20	12	20	12	20	12	20
13	20	13	20	13	20	13	20
14	20	14	20	14	20	14	20
15	20	15	20	15	20	15	20
16	20	16	20	16	20	16	20
17	20	17	20	17	20	17	20
18	20	18	20	18	20	18	20
19	20	19	20	19	20	19	20
20	20	20	20	20	20	20	20

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- Od poloviny 18. století jsou dalším a významnějším zdrojem poznání o obyvatelstvu již skutečné **soupisy obyvatelstva** (populační soupisy).
- **První soupis obyvatelstva** z roku 1754 za Marie Terezie – **konskripční tabulka** – obce s údaji o počtu obyvatelstva podle pohlaví a pěti věkových skupin (0-15, 15-20, 20-40, 40-50, 50+), soupisy poté označovány také jako **konskripce**.

- Jednalo se o **výjimečný počin**, který proběhl na celém území státu souběžně.
- Kanskripce však byla prováděna „dvojkolejně“, jak **církevními**, tak **politickými úřady**, což nebylo ideální.
- Kanskripce **měly být prováděny každý rok**, ale to bylo i vzhledem k četným externím okolnostem (válka s Pruskem) nereálné.

[Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.](#)

- Byly také dosti **nepřesné**, odporovaly si, výsledky dalších konskripcí neodpovídaly vývoji a sledu demografických i dalších událostí.
- V roce 1770 byly **zrušeny církevní konskripce**, politické soupisy se začaly provádět ve **spolupráci s vojenskými orgány** (Josef II).

- Od roku 1807 zajišťovaly konskripce již jen **orgány veřejné správy** (jedny data), byly každoročně aktualizovány (až do roku 1826).

3. Období sčítání lidu

- První soupis, který byl označen jako **sčítání** proběhl dle nových nařízení v roce **1830**, měl však neuspokojivé výsledky a v dalším roce byl opakován.
- Pak probíhaly soupisy **každý třetí rok** až do roku 1851 (podle starých předpisů josefínské doby).
- Mezitím se **zdokonalila statistická věda i technika**, bylo potřeba **doplnit podmínky úplnosti a správnosti získávaných výsledků**
→ výsledek: **sčítání bude provedeno jediným orgánem ve státě k jedinému dni** (zákon z roku 1857 platící pro celou rakouskou monarchii).

Proč byly preferovány takové požadavky? První moderní sčítání lidu v Českých zemích?

- V roce 1857 tak proběhlo **první sčítání vyhovující základním novodobým požadavkům**
- **ALE!!! Za první moderní sčítání lidu v rakouské monarchii se označuje až sčítání k 31.PROSINCI 1869**
- Ve stejném roce byl vydán zákon, který stanovoval, že sčítání se mají konat v **desetiletých obdobích** v letech končících nulou, a to k 31.prosinci roku
- Takto proběhla sčítání v letech **1880, 1890, 1900 a 1910**

- Sčítáno mělo být (a bylo) **přítomné obyvatelstvo**, v místě, kde se právě nacházelo v „rozhodný okamžik“ sčítání, tj. k 31.12., což ovšem způsobovalo nemalé problémy.
- Československá sčítání lidu po 1. světové válce **navázala na rakouskou tradici** (kontinuita dat, moderní obsah..) a postupně se zdokonalovala.

VI.

Ort Schlössen Ortsgemeinde Thalitz Haus-Nr. 1
 Bezirk Teschau Ortschaft Thalitz Zahl der Wohnpartien 2

Aufnahmsbogen

zur
 Zählung der Bevölkerung und der wichtigsten häuslichen Nutztiere nach dem Stande vom 31. December 1869.

1. In den Aufnahmsbogen sind sämtliche Personen, welche im Ort (Dauwohner), nach der Wohnpartei der Wohnpartien aufgenommen; in eine Wohnpartei noch nicht aufgenommen, so hat die Eintragung nach der Wohnung vom Ort zum obersten Eintragsort zu erfolgen.

2. Die Eintragung der Personen, welche zu jeder Wohnpartei gehört Aufnahmsbogen, hat auch dann zu geschehen, wenn sie krank, z. B. auf Spitälern, im Gefängnisse u. dgl. abwesend sind. Eltern und Töchter der Waise müssen, in sofern sie noch nicht selbstständig sind, nicht aufgenommen werden, z. B. in Schulen, als Lehrlinge, auf der Wanderung, u. s. w. abwesend sein.

3. Gehört eine Partei zum aktiven Militäre (zum schweben Heere, Marine, zur Gendarm- oder Marine-Vermessung), so sind nur ihre Angehörigen geschilderter Ordnung, dann jene Dienstleute und Kriegerpartien, welche aktiven Militärdienst haben, in den Aufnahmsbogen einzutragen.

4. Personen müssen die mit Ehepartner zusammen, die Witwen und Witwenfrauen die im Haushalt mit oder ohne Militärdienst befindlichen Offiziere, Waisen und Parteien, die pensionierten oder pensionierten Unterpartien, die bei der Kreisverwaltung noch dienstfähige Mannschaft, die Mannschaften der Reserve und endlich die außerhalb der Invalidenbüchse lebenden Veteranen und die Weibchen ihres Mannes Angehörigen u. s. w. auch für ihre Parteien in den Aufnahmsbogen eingetragen werden. Hinein der Geflügel-Verzucht „Officiere“ sind auch die d. Gerd der Küstler, Metzger und Fleischer-Verzucht „Officiere“ sind auch die d. Gerd eine Wohnung am 31. December 1869 unterworfen ganz in sich anständig anzugeben.

Namen u. i. Familienname (Zusatz, Vorname (Zusatz), Geburtsort und Wohnort)	Ge- schlechts- jahr	Religion	Familienstand	Beruf oder Beschäftigung	Geburtsort	Jugendzeit	Anwesen- den	Abwesen- den	Anmerkung.
1. <u>Kha</u> <u>Johann</u>	1827	ev. luth.	verheiratet	<u>Lehrer</u>	<u>Schlössen</u>	<u>Thalitz</u>	/	/	
2. <u>Augustin</u> <u>Johann</u>	1846	ev. luth.	ev. luth.	<u>Lehrer</u>	<u>Schlössen</u>	<u>Teschau</u>	/	/	
3. <u>Kusina</u> <u>Marianne</u>	1827	ev. luth.	ev. luth.	<u>Wahnen</u>	<u>Schlössen</u>	<u>Dobruva</u>	/	/	
4. <u>Augustin</u> <u>Augustin</u>	1829	ev. luth.	ev. luth.	<u>Wahnen</u>	<u>Schlössen</u>	<u>Thalitz</u>	/	/	
5. <u>Kufner</u> <u>Karl</u>	1858	ev. luth.	ledig	<u>Wahnen</u>	<u>Schlössen</u>	<u>Thalitz</u>	/	/	
6. <u>Th.</u> <u>Johann</u>	1868	ev. luth.	ev. luth.	<u>Wahnen</u>	<u>Schlössen</u>	<u>Teschau</u>	/	/	
7. <u>Kufner</u> <u>Ludwig</u>	1852	ev. luth.	ev. luth.	<u>Wahnen</u>	<u>Schlössen</u>	<u>Teschau</u>	/	/	
8.									
9.									
10.									
11.									

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Sčítací arch budí vyplňovat přípravu k odečtení od 16. února 1921 v 8 hodin ráno počínaje.

SČÍTACÍ ARCH

pro bytovou stranu (ústav) *Špan. Šaršpan*

Číslo	Příjmení	Jméno	Příkazatel úřadní peč. a číslo listu	Příkazatel úřadní peč.	Příkazatel úřadní peč. a číslo listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a číslo listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Město a rok vydání úř. listu	Domovní a příkazatel úřadní peč.		
																				číslo listu	číslo listu	
8	Bašpán	Špan.	10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bašpán	Špan.	22	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Bašpán	Špan.	31	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bašpán	Špan.	31	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bašpán	Špan.	43	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bašpán	Špan.	43	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bašpán	Špan.	43	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bašpán	Špan.	43	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Sčítací listy číslo I. 8.

Číslo *Česky*
 Město *Řada 8. kv. č. 1. ul. v. úřadu*
 Ústav *Řada 8. kv. č. 1. ul. v. úřadu*
 Číslo domku *50*
 Číslo bytu *6*
 Číslo listu *5*

Heslo (číslo listu)	No. bytu	Základní stav v. pevn.	Povolání										Poznámka										
			Druh povolání	Povolání v. povolání	Číslo povolání	Číslo povolání	Číslo povolání	Číslo povolání	Číslo povolání	Číslo povolání	Číslo povolání	Číslo povolání											
50	10		401	5, 1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	504	
46	1		401	5, 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	105
47	1		342	5, 1, 11, 24	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	504
50	1		401	5, 2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	109
50	1		401	5, 2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	110
1	1		422	1, 1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	111
1	1		414	4, 1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	112

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- Upustilo se od rozhodného okamžiku k 31.12.
- Další sčítání lidu se tak uskutečnila v letech **1921, 1930, 1950, 1961, 1970, 1980, 1991, 2001** (většinou na začátku března nebo prosince)

Proč to nejsou roky končící nulou a chybí 1940?

- Ve 20. letech se předpokládalo, že **sčítání budou prováděna**, podle vzoru z anglosaských zemí, po **pěti letech**, ale **včas se od toho upustilo.**

Proč asi?

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ ZMĚNY VE SČÍTÁNÍCH LIDU

1921

- Za politicky nejdůležitější se považovalo zjištění ***národnosti*** ***obyvatelstva***, a to na základě „***mateřského jazyka***“ a nikoliv „obcovací řeči“, jak tomu bylo za Rakouska.

Co myslíte, proč tato změna?

1930

- K novým znakům patřily: **minulé bydliště sčítaných**, pokud osoba nebyla sečtena v obci svého narození („***rodáci***“), **místo přistěhování** do místa, kde byla osoba sčítána a ***plodnost žen***.

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

1950

- Byl uskutečněn také **soupis zemědělských, průmyslových a živnostenských závodů** („národní sčítání 1950“).
- **Poslední sčítání** zpracované za tzv. **přítomné obyvatelstvo**.
- Nadlouho poslední sčítání, kdy se zjišťovala **příslušnost k církvi**.
- **Nová definice národnosti**: „příslušnost k národu s jehož kulturním a pracovním společenstvím je sčítaný vnitřně spjat a k němuž se hlásí“.
- První oficiální název: **„sčítání lidu, domů a bytů“**, data o obyvatelstvu a objektech bydlení se však ještě nepodařilo vzájemně propojit.

The screenshot shows the website CSFD.cz, which is the Czechoslovak Film Database. The header is red and features the logo on the left, a search bar with the text "Hledat" and a magnifying glass icon, and the text "Česko-Slovenská filmová databáze" and "podrobné vyhledávání →". Below the header is a navigation menu with links: [Novinky](#), [Videa](#), [Televize](#), [Kino](#), [Filmy online](#), [DVD & Blu-ray](#), [Tvůrci](#), [Žebříčky](#), [Filmotéky](#), and [Uživatelé](#).

The main content area displays the entry for the film "Národní sčítání 1950". It includes a placeholder image for the film, the title "Národní sčítání 1950", and the following details: "Krátkometrážní / Dokumentární", "Československo, 1950, 12 min", "Režie: Egmont Beck", and "Hrají: Otakar Brousek st. (vyp.)".

At the bottom of the entry, there is a row of icons representing different features: "přehled", "komentáře", "zajímavosti", "ocenění", "video", "galérie", "ext. recenze ve filmotéce", "v bazaru", and "diskuze".

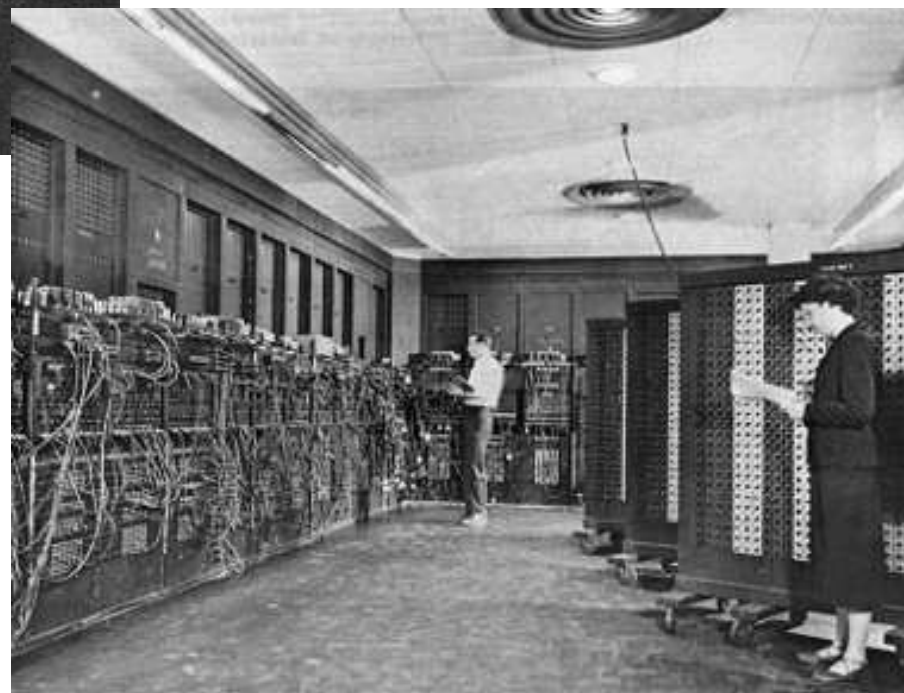
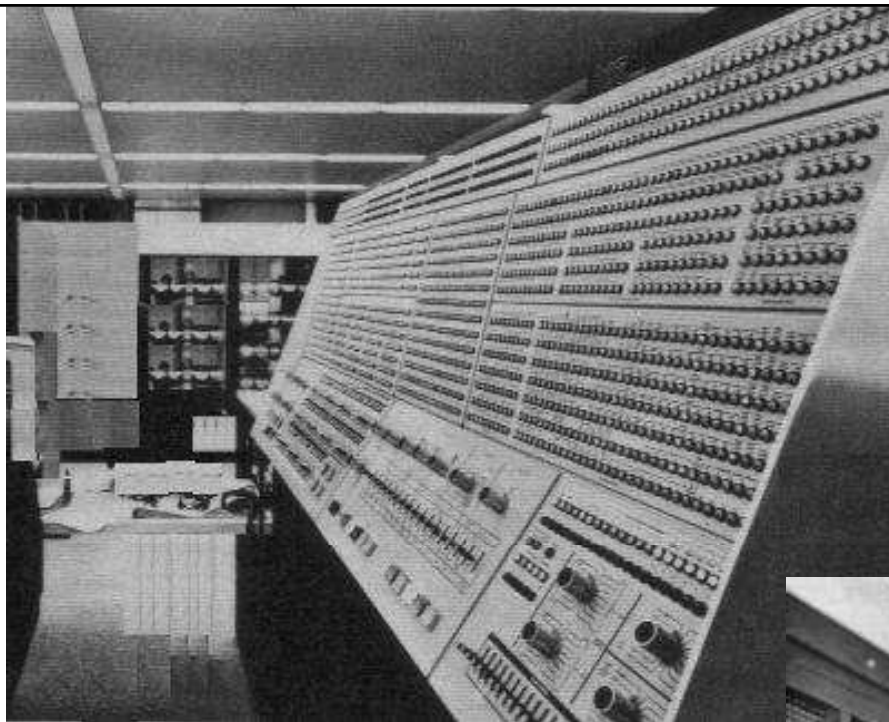
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

1961

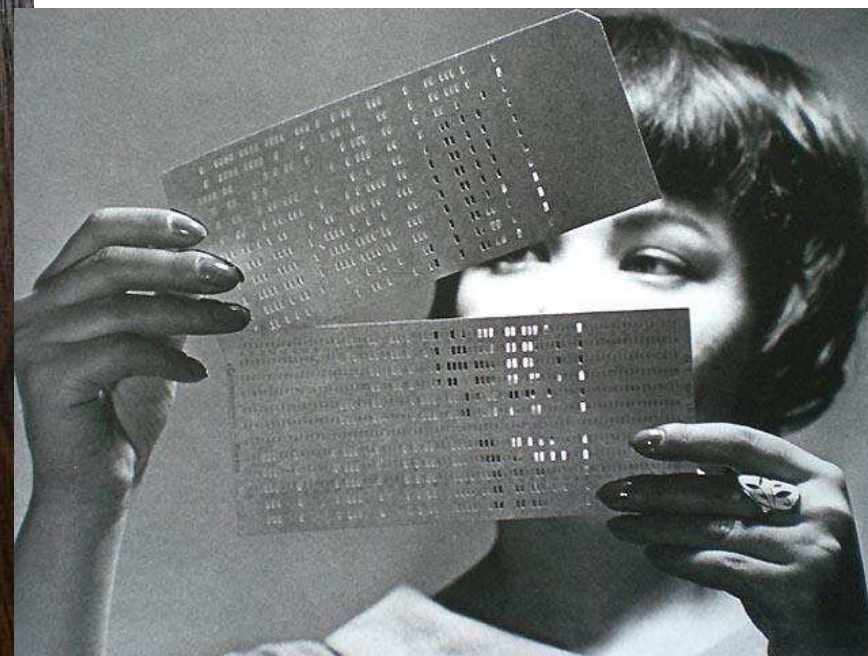
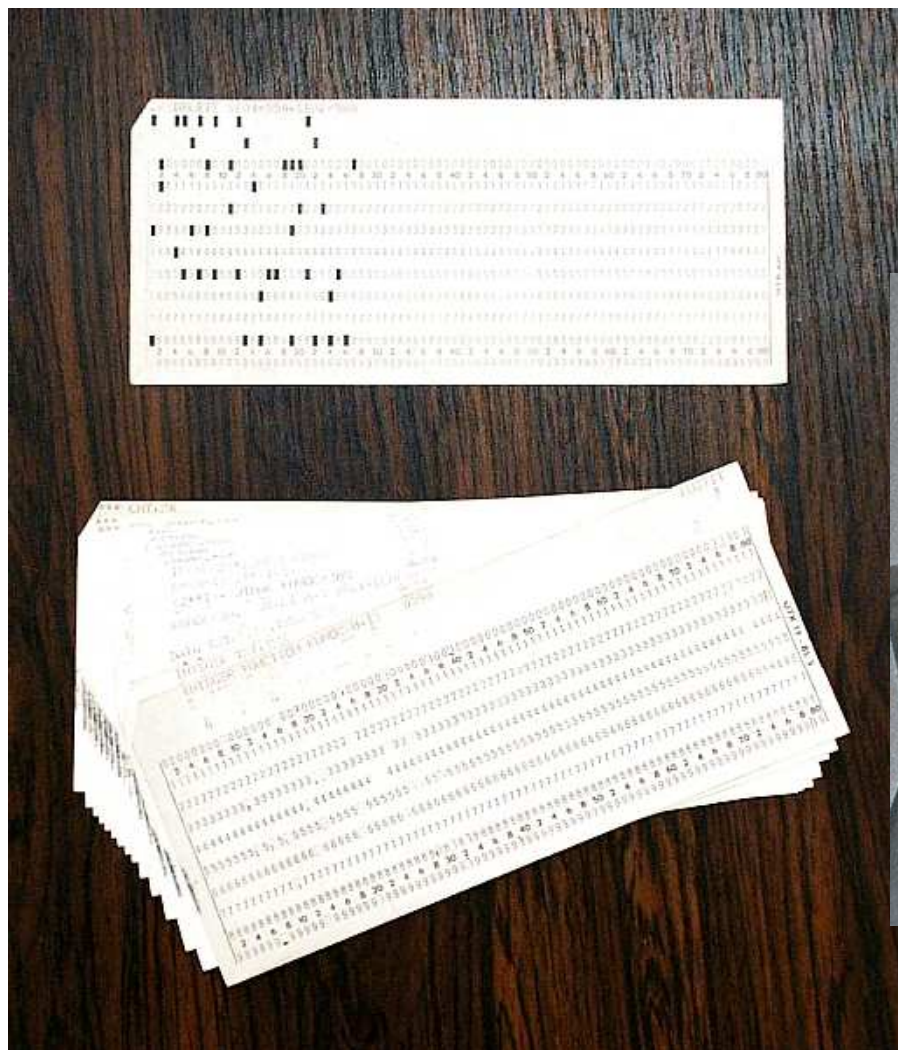
- Poprvé provedeno za **bydlící obyvatelstvo** a podle koncepce tzv. **cenзовých domácností** (možnost zjištění **struktury domácností a rodin** – důležité!).
- Poprvé se zjišťovaly údaje o **dojížděci do zaměstnání (velmi důležitý krok nejen pro dopravní obslužnost!!)** mezi okresy i do větších měst.
- Získaná data za bydlící obyvatelstvo umožnila následně založit a vést **roční bilance obyvatelstva** podle řady kritérií.

1970

- Poprvé bylo ke zpracování výsledků využito **velkokapacitního sálového počítače** CDC 3300 (tzv. děrné štítky)
- Poprvé byly výsledky zpracovány za tzv. ***základní sídelní jednotky - zsj*** („lokality“ na venkově a „urbanistické obvody“ ve vybraných městech)
- Nové zjišťovací znaky: **rómské obyvatelstvo, rodné číslo, státní příslušnost**, v rámci dojížděky do zaměstnání a škol její **doba, vzdálenost, frekvence a použitý dopravní prostředek; vybavení domácností** některými předměty dlouhodobého užívání

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- Jen pro zajímavost – **děrných štítků bylo použito ke sčítání lidu v USA již v roce 1890! (ale jakým způsobem?)**
- Zajišťovala ho dnešní firma IBM, která se tehdy jmenovala *Computing Tabulating Recording* a zabývala se výrobou předmětů denní potřeby jako vah, automatických kráječů masa, hodin pro kontrolu pracovní doby a dalšího vybavení.
- Poněkud nešťastně se firma IBM „proslavila“ za 2. světové války, kdy se její registrační automaty IBM (modely Hollerith, ze závodu Dehomag) postupně začaly používat v 78 koncentračních a vyhlazovacích táborech nacistického Německa.

Data o obyvatelství českých zemí: sčítání lidu, struktura obyvatelstva I.

1980

- Za základě výsledků byl založen „**centrální registr obyvatelstva**“ (samostatný registrační lístek, předáno správám SNB, dnes již prakticky nefunkční).
- Prohloubení dat o plodnosti žen, třídění zsj podle typů a velikostí – jinak **žádné významnější změny**.
- Zpracování výsledků proběhlo na sálovém počítači Cyber 180.
- Údaje ve formě číselných kódů byly převedeny na **magnetické pásky** (výsledky tištěné i na „mikrofiších“).

1991

- Poslední československé sčítání lidu.
- Znovu zařazena otázka na **mateřský jazyk a trvalé bydliště** v době narození sčítané osoby.
- Znovu zařazena otázka na **náboženské vyznání**.
- Zjišťovaly se **navíc** tzv. **objekty individuální rekreace** (chaty a chalupy a tzv. „vyčleněné“ chalupy z domovního fondu) – velmi **významné pro cestovní ruch!!** (bohužel naposledy...).

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva |

- Změnil se způsob zjišťování **ekonomické aktivity a společenských skupin.**
- Velmi výrazná změna se týkala **klasifikace národností.**
Co to tehdy v reálu znamenalo?
- Výsledky zpracovány ve výpočetním středisku FSÚ opět na počítači Cyber 180; poprvé **plně databázovány v elektronické podobě.**

Data o obyvatelstvu českých zemí, sčítání lidu, struktura obyvatelstva

2001

- Sčítání proběhlo v souladu s **metodickými doporučeními OSN a Eurostatu.**
- Tři formuláře: ***sčítací list osob, bytový list a domovní list***
- Nové otázky: **druhé nebo další zaměstnání, vybavení domácností počítačem.**
- Vypuštěné otázky: vybavenost domácností mrazničkou, automatickou pračkou a televizorem.

- v rámci cestovního ruchu se sledovaly **pouze neobydlené byty sloužící k rekreaci**
- Data pořízena **poprvé optickým čtením** a zpracována v databázi Oracle

Jakou „formou“ u nás dlouhodobě sčítání probíhá? Kdo předává a vybírá sčítací formuláře?

2011

- Sčítání opět proběhlo v souladu s **metodickými doporučeními OSN a Eurostatu.**
 - Opět tři formuláře: ***sčítací list osob, bytový list a domovní list***
 - Sčítací list osob vyplňovali **všichni lidé přítomní v „rozhodný okamžik sčítání“** na území České republiky bez ohledu na to, zda bydleli v bytě, ubytovacím zařízení nebo jiném objektu.
 - Formulář se **vyplňoval i za osoby dočasně nepřítomné**, pokud v bytě či jiném zařízení fakticky bydlely a byly členy domácnosti.
 - Za nezletilou (nezpůsobilou) osobu poskytl údaje její zákonný zástupce.
- Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Odevzdávání vyplněných formulářů

- Osobní odevzdání sčítacímu komisaři
- *On-line vyplnění na internetu* (novinka)
- Zdarma poštou v obálce s předtištěnou adresou

- I při on-line vyplňování na internetu bylo třeba převzít **papírový formulář s unikátními kódy**

- Podle průzkumů asi **1/3 lidí** oprávněných se sčítat **vyplnila dotazník přes internet**

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- **Přibylo:** on-line vyplnění, **registrované partnerství, lidé bez domovů, vybavenost domu či bytu internetem** (nikoliv počet připojených počítačů)..
- **Nezjišťuje se:** **vybavenost domácností** (lednička, televizor, automobil, chata..), **příjmy a výdaje domácností**..
- **Pokuta** až 10 tis. při bojkotu, sčítání je zákonná povinnost.

2021

Sčítání on-line

- 27. 3. - 11. 5. 2021

Listinné sčítání

- 17. 4. - 11. 5. 2021

Zpracování výsledků

- od 12. 5. 2021 (???)
- Zveřejnění výsledků
- od 2022 (???)

- Pro Sčítání 2021 ČSÚ využil existující registry státní správy a ke zjištění dotazováním zbylo **o polovinu údajů méně než při předchozím sčítání.**
- Takto např. zcela **odpadlo vyplňování formulářů za domy (domovní list)**, vypustily se i dotazy směřující na majetkové poměry nebo zdraví.
- Celkově se oproti předchozímu sčítání **zredukoval počet otázek ze 47 na 23.**
- Lze tedy již hovořit o plnohodnotné „**kombinované formě**“ sčítání...

- Tzv. **rozhodným okamžikem** sčítání byla půlnoc z 26. na 27. března 2021.
- Všechny údaje se tedy zjišťovaly s platností k tomuto datu.
- ***V kolika jazycích byl zpřístupněn online formulář?***
- Sčítací formulář byl zpřístupněn ve webové aplikaci online v češtině, angličtině, němčině, polštině, romštině, ruštině, ukrajinštině a vietnamštině.

- Vyplnění sčítacího formuláře byla opět **zákonná povinnost** a nesplnění této povinnosti mohlo být trestáno pokutou ve výši až 10 tis. Kč.
- Online se sečetlo asi 80 % všech lidí, což je docela úspěch.
- ***Kdo měl distribuci sčítacích formulářů, resp. celou akci na starosti?***
- ***Jaké byly největší problémy SLDB 2021?***
- ***Kolik si myslíte, že celá ta akce stála?***

Přehled sčítání lidu na území českých zemí, Československa a České republiky

1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011	2021
Rakouská sčítání					Československá sčítání		Československá sčítání z období socialismu				Česká sčítání			

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Dalšími zdroji dat o obyvatelstvu České republiky jsou:

- ***Evidence přirozené měny a demografická evidence***
 - jedná se o **evidence narození, úmrtí, potratů, sňatků, rozvodů, nemocnosti apod.**;
 - **data shromažďují** zejména **matriky, zdravotnická zařízení** (zejména Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR) **a soudy**;
 - **pravidelně (měsíční, čtvrtletní a roční periodicitu) jsou k dispozici údaje o pohlaví a věku, sňatcích a rozvodech**;
- publikováno dříve jako Pohyby obyvatelstva, v současné době jako Databáze demografických údajů za obce ČR a v rámci demografických ročenek různých prostorových úrovní v gesci ČSÚ.

- ***Evidence stěhování***
- ***Populační registr***
- ***Zvláštní šetření (zejména tzv. výběrová šetření)***

- požadované charakteristiky u výběrových šetření jsou zjišťovány jen **u části populace** (výběrový vzorek obyvatel, resp. domácností) a jejich **vypovídací schopnost je možné považovat za dobrou na úrovni republiky a krajů**
- Nejznámější je **Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)**

- Na závěr je vhodné zmínit také **periodika**, která se zaměřují primárně na **demografické a populační analýzy a demografickou statistiku**. Mezi ty zásadní lze zařadit **časopisy**, které vydává **Český statistický úřad**:
 - **Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje**, který je jediným odborným demografickým časopisem v České republice. Vychází od roku 1959.
 - **Statistika**, jehož cílem je vytvářet platformu umožňující mezinárodním a národním statistickým a výzkumným institucím prezentovat přínosy a výsledky komplexních analýz v hospodářské, environmentální či sociální oblasti. Vychází od roku 1964.
 - **Statistika a My**, jež je měsíčník informující o aktuálním dění v Českém statistickém úřadě. Přináší analýzy, komentáře, výsledky statistických šetření realizovaných a organizovaných ČSÚ, statistické údaje o ČR, jejich obyvatelích včetně mezinárodního srovnání. Vychází od roku 2011.

Struktura obyvatelstva podle pohlaví

Pohlaví obyvatelstva je jednou z charakteristik, která může přispět k typologii populace. Poměr pohlaví je výsledkem několika spolupůsobících fenoménů:

- 1) **Poměr pohlaví živě narozených dětí** (sekundární index maskulinity) ***(Jak je tomu ve světě a v ČR?)***
- 2) **Pohlavně diferencovaná úmrtnost** (mužská nadúmrtnost) ***(Ve kterém věku asi začíná a proč?)***
- 3) **Zevní faktory** (migrace, dramatické události, války apod).

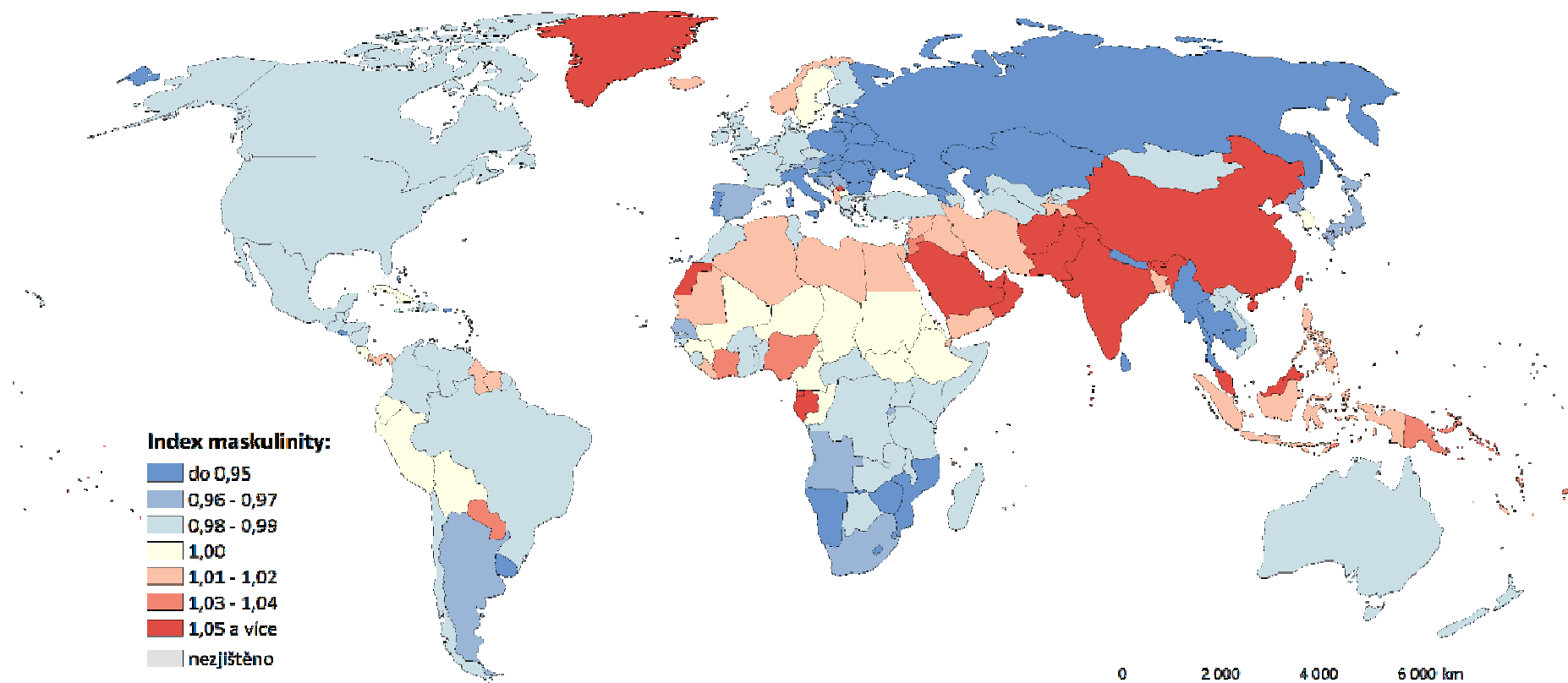
- Poměr pohlaví se vyjadřuje buď jako podíl mužů a žen v populaci – **koeficient maskulinity** či **feminity** (v %) nebo jako poměr počtu mužů na 100 žen – **index maskulinity** (*ima*), či obráceně – **index feminity**.

$$ima = \frac{P^m}{P^z} \cdot 100$$

- Ve světové populaci **převažuje počet mužů**, přičemž tento podíl **od druhé poloviny 20. století mírně roste.**
- Zatímco v roce 1960 bylo rozložení **mužů a žen** v populaci téměř vyrovnané (50,03 % ku 49,97 %), **v roce 2020 to bylo 50,5 % ku 49,5 %, což znamená poměr zhruba 102/100.**

- **Ekonomicky vyspělé země OECD mají standardně převahu žen v populaci (103-106/100).**
- **Země bývalého Sovětského svazu mají tento podíl ještě vyšší (114-117/100), což je stále ještě důsledek 2. světové války, vyšší mužské nadúmrtnosti způsobené vnějšími vlivy (zejména alkohol, práce v těžkém průmyslu, v armádě apod.).**
- **V afrických nemuslimských zemích je poměr pohlaví v populaci zhruba vyrovnaný.**
- **Muži se dožívají relativně stále vyššího věku a v populaci je jich více, než tomu bylo dříve.**
- **Je to způsobeno skutečností, že rozdíl v naději dožití mezi muži a ženami se v posledních desetiletích snižuje (ve prospěch mužů), což je způsobeno stále kvalitnější lékařskou vědou, rostoucí kvalitou života, vyváženějším životním stylem a zlepšením pracovních podmínek v rizikových povoláních.**

Poměr pohlaví ve světě (index maskulinity; muži/ženy) pro celou populaci v roce 2017

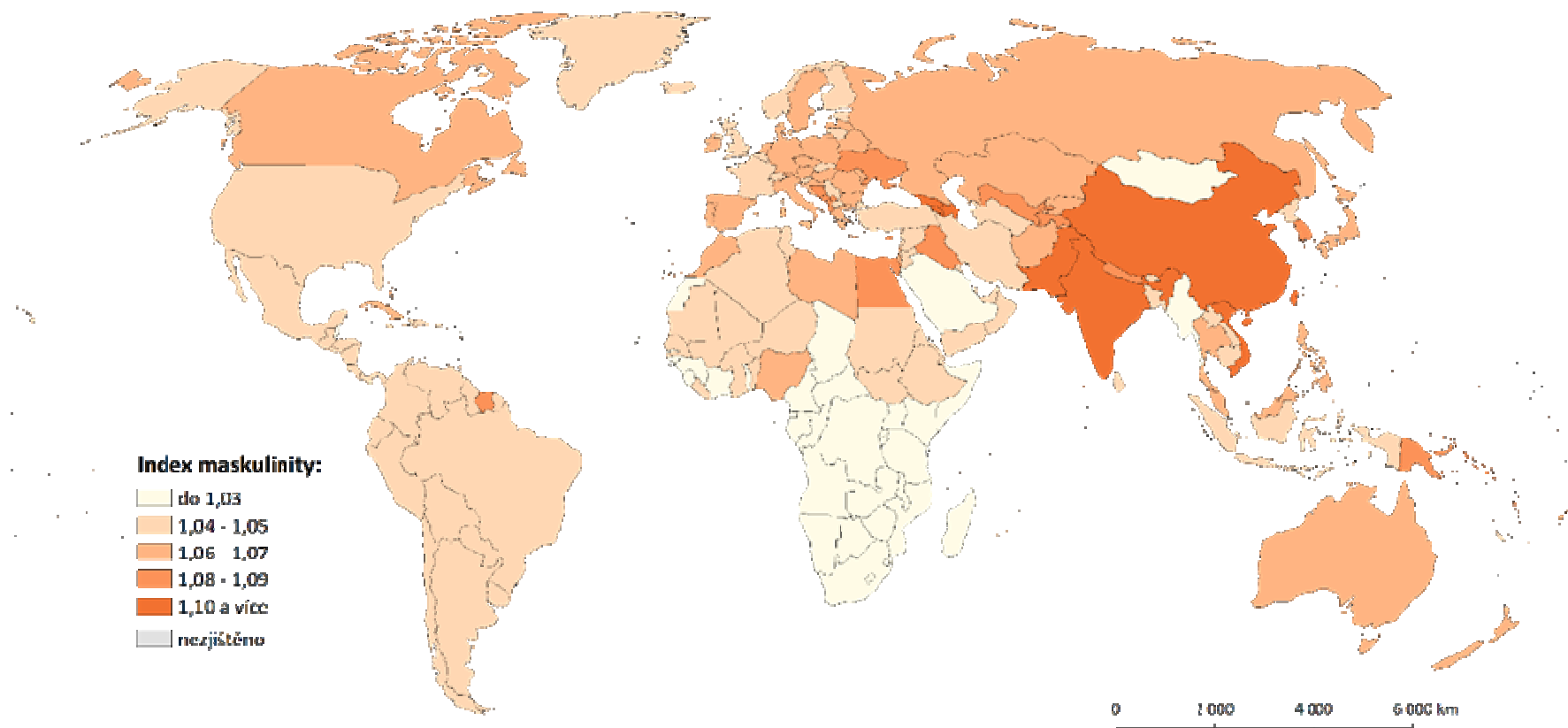
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- **V zemích „západní“ civilizace (zejména v Evropě) se standardně rodí více chlapců než dívek a tento poměr (106-107/100) bývá ještě navýšen v zemích, kde jsou upřednostňováni chlapci a muži, a to z řady ekonomických důvodů, kulturních a náboženských tradic a zvyklostí, politických a legislativních opatření, vlivem válek apod.**
- **Čína, Indie, Jižní Korea, státy s islámskou vírou, ale i další země preferují chlapce před dívkami, což dříve vedlo a v některých zemích (zejména ortodoxní islámské státy) stále vede k potratům ženských embryí, či dokonce vraždám novorozeňat ženského pohlaví.**

- **V posledních letech došlo** nejen ve jmenovaných zemích **k opatřením, která zakazují určování pohlaví a provádění nelegálních interrupcí.**
- Např. v Jižní Koreji se již na začátku minulého desetiletí podařilo změnit poměr pohlaví u novorozenců **již pod hodnoty 110/100 ve prospěch chlapců** (dříve to bylo až 117/100). **Podobný trend začíná být zvolna patrný i v Číně a Indii.**
- Přesto se např. **v roce 2005 v Číně rodilo 121 chlapců na 100 dívek.** V absolutních číslech to znamená, že se jen v tomto roce narodilo o 1,1 milionu více chlapců než dívek. V roce 2005 vykazovala čínská populace ve věku do dvaceti let **přebytek 32 milionů chlapců.**
- Na druhou stranu je v **řadě afrických zemí poměr pohlaví při narození vyšší u dívek.** Tato skutečnost může být **způsobena jednak rasou,** resp. tmavou barvou pleti, ale také **obecně vysokým počtem dětí narozených jedné ženě a následně vyšším podílem dívek narozených v druhém a dalším pořadí.**

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Poměr pohlaví ve světě (index maskulinity; muži/ženy) při narození v roce 2017

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Podíl žen na celkové populaci ve vybraných státech v letech 1960 a 2017 (%)

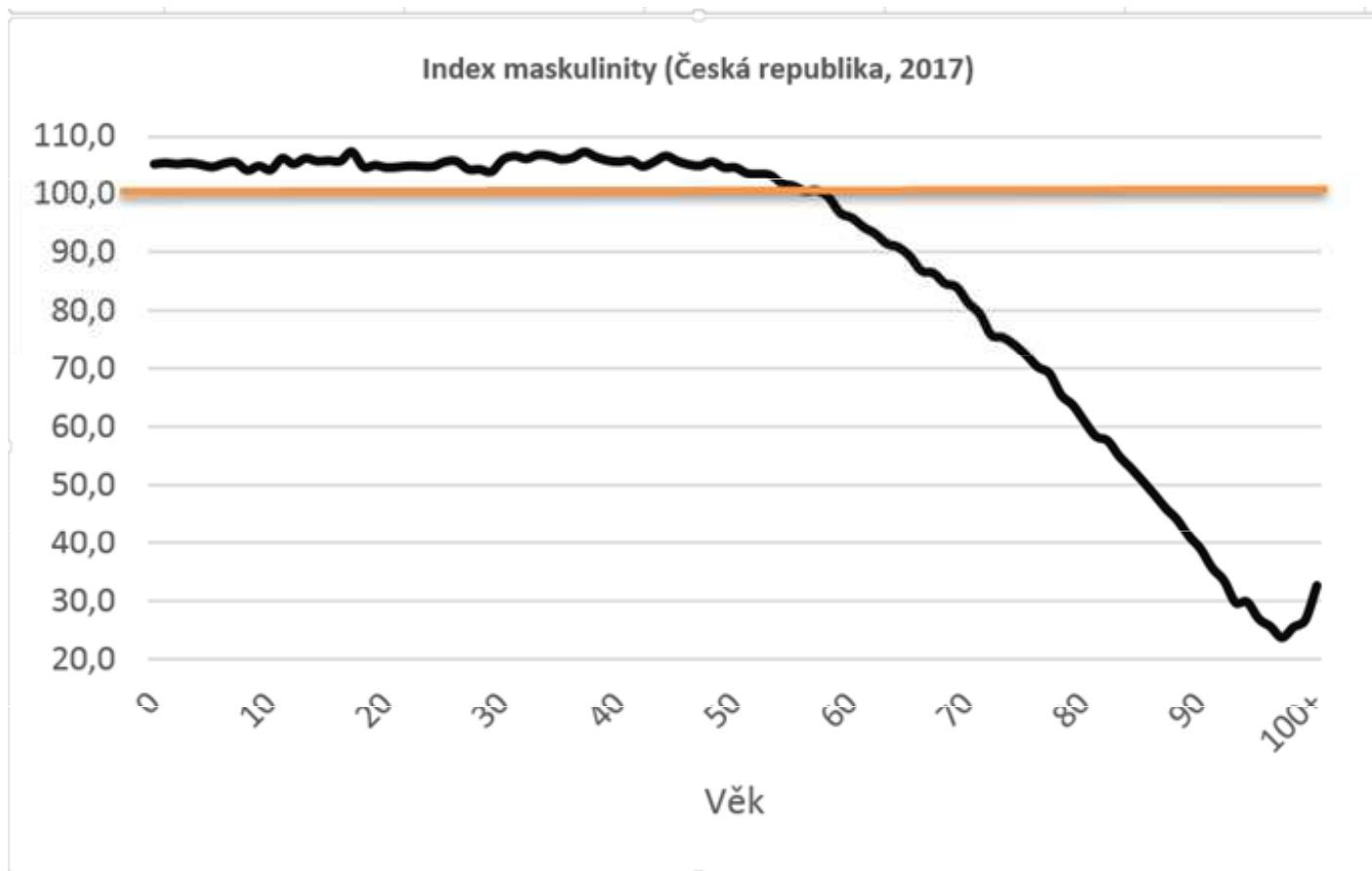
Nejnižší podíl žen v roce 1960		Nejnižší podíl žen v roce 2017	
Kuvajt	35,7	Katar	24,9
Guam	41,5	Spojené Arabské Emiráty	27,6
Katar	43,5	Omán	34,2
Maledivy	45,5	Bahrajn	37,3
Pákistán	46,4	Kuvajt	42,3
Nejvyšší podíl žen v roce 1960		Nejvyšší podíl žen v roce 2017	
Litva	55,9	Curacao	54,2
Estonsko	55,8	Litva	54,1
Ukrajina	55,4	Hong Kong	54,0
Ruská Federace	55,2	Lotyšsko	53,9
Barbados	55,1	Ukrajina	53,8

- **Podíl žen byl v českých zemích vždy o něco vyšší, než podíl mužů** a pohyboval se mezi 51-54 % (v roce 2018: 50,8 %; tzn. o 160 tis. více žen). **Nižší počet mužů v české populaci je podmíněn tím, že se muži dožívají nižšího věku než ženy a neexistuje žádné umělé upřednostňování pohlaví.**

Rozložení mužské a ženské populace v základních věkových kategoriích v ČR v letech 2007 a 2017

Věková kategorie	Index maskulinity (2007)	Index maskulinity (2017)
0-14 let	105,5	105,2
15-64 let	101,7	103,2
65 a více let	65,5	71,6
Celkem	95,9	96,8

- **Poměr mužů a žen v populaci se obrací ve prospěch žen kolem 55. - 60. roku života**, přičemž výrazná převaha je ve vyšších věkových kategoriích, kdy **muži začínají umírat na řadu chorob dříve než ženy** (zejména nemoci oběhové a dýchací soustavy).
- Ačkoliv je rozdíl stále velmi patrný, **ve vyšším věku se začíná poměr mužů a žen přibližovat** a v nejvyšších věkových kategoriích **nad 100 let se tento poměr zmenšuje výrazněji a muži mají mírně vyšší naději dožití**.

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Struktura obyvatelstva podle věku

- **Věkové složení** obyvatelstva je výsledkem zhruba stoletého populačního vývoje. **(Proč zrovna stoletého?)**
- Je velmi důležitou biologickou charakteristikou populace.
- Věková struktura je podrobně **prezentována podle jednotek věku nebo kalendářních let narození nebo agregovaně podle různých charakteristických věkových skupin** (nejčastěji pětileté, ale i jednoleté).

- Nejčastěji používaným způsobem interpretace věkové struktury obyvatelstva je tzv. **věková pyramida**.
- Vedle věkové struktury umožňuje současně graficky znázornit i strukturu obyvatelstva podle pohlaví.
- Její podstatou jsou dva spojené grafy, respektive **dvojitý histogram početnosti mužů a žen**.
- V levé části se zpravidla uvádějí údaje pro muže, v pravé pro ženy.
- **Na vodorovnou osu se nanáší počet obyvatel, na svislou osu jednoleté či pětileté věkové kategorie.**
- V grafickém znázornění věkové pyramidy se zobrazují **veškeré nepravidelnosti způsobené jakýmkoliv událostmi v historii dané populace** (války, populační boom, epidemie, hospodářské krize, období konjunktury apod.).

- Jednou z dříve užívaných typologií obyvatelstva, jejíž základy jsou přeneseně využívány dodnes, je **klasifikace švédského demografa G. Sundbärga (1900)**, jenž vyslovil zákonitost, vztahující se k věkové struktuře. **Rozdělil obyvatelstvo podle věku na tři základní skupiny:**

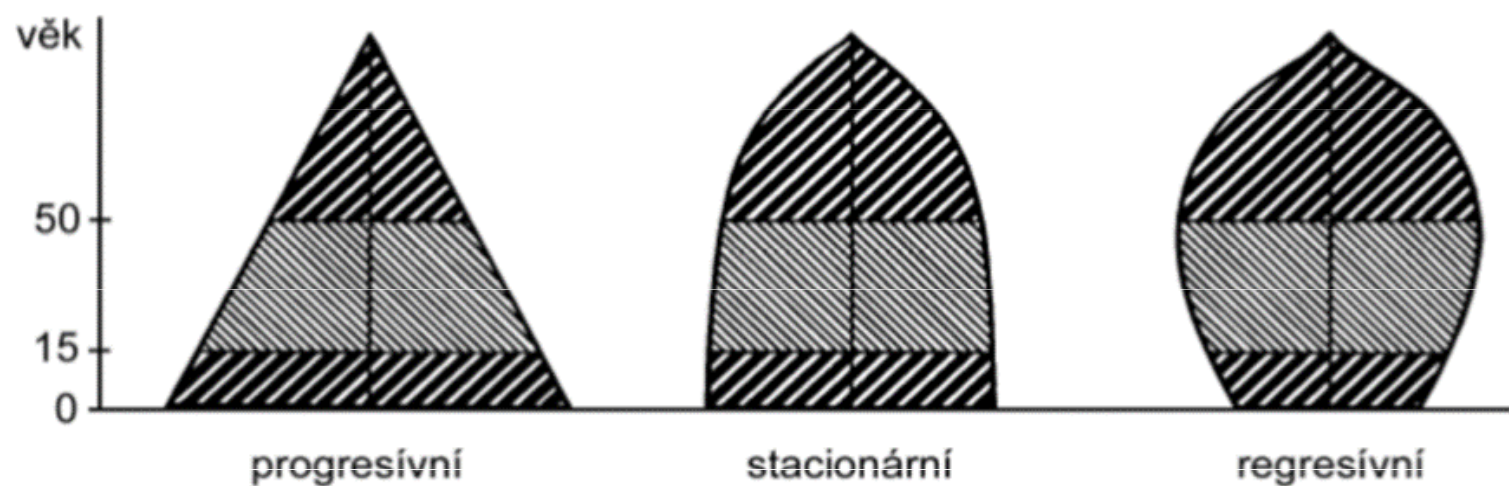
-
- Dětskou (0-14 let);
 - Reprodukční (15-49 let) - tvoří zhruba 50 % členů populace;
 - Post-reprodukční (50 a více let).
-

K jakému věku se tedy tyto skupiny vztahují?

• **Podle zastoupené dětské a post-reprodukční složky, je možné určit tři populační typy:**

-
- *Progresivní typ* (s výraznou převahou dětské složky, poměr zhruba 4 : 5 : 1), populace s tímto typem věkové struktury je charakterizována vysokou úrovní plodnosti, která je však velmi často spojována i s velkou mírou úmrtnosti, každé zlepšení úmrtnostních poměrů (například zlepšení lékařské péče) pak vede k početnímu růstu populace, tento typ věkové struktury je potom obvyklý v rozvojových zemích, v České republice je typický například u romské populace.
-
- *Stacionární typ* (dětská a post-reprodukční složka jsou téměř vyrovnány, poměr zhruba 2,5 : 5 : 2,5), tento typ se vytváří při déletrvajícím poklesu hladiny plodnosti až na úroveň, kdy při dané úrovni úmrtnosti pouze nahrazuje obyvatelstvo v reprodukčním věku, přičemž početní stav populace zůstává v dlouhodobém pohledu konstantní, tento typ měla například Česká republika v 70. letech.
-
- *Regresivní typ* (post-reprodukční složka převažuje nad dětskou, poměr zhruba 2 : 5 : 3), dětská složka nedosahuje zastoupení složky post-reprodukční, početně ji nenahrazuje a v dlouhodobém pohledu dochází ke snižování početního stavu populace, tento typ věkové struktury v současné době převažuje ve vyspělých zemích, v České republice zhruba od 70. let.
-

Modelové typy věkových pyramid podle věkového rozložení populace

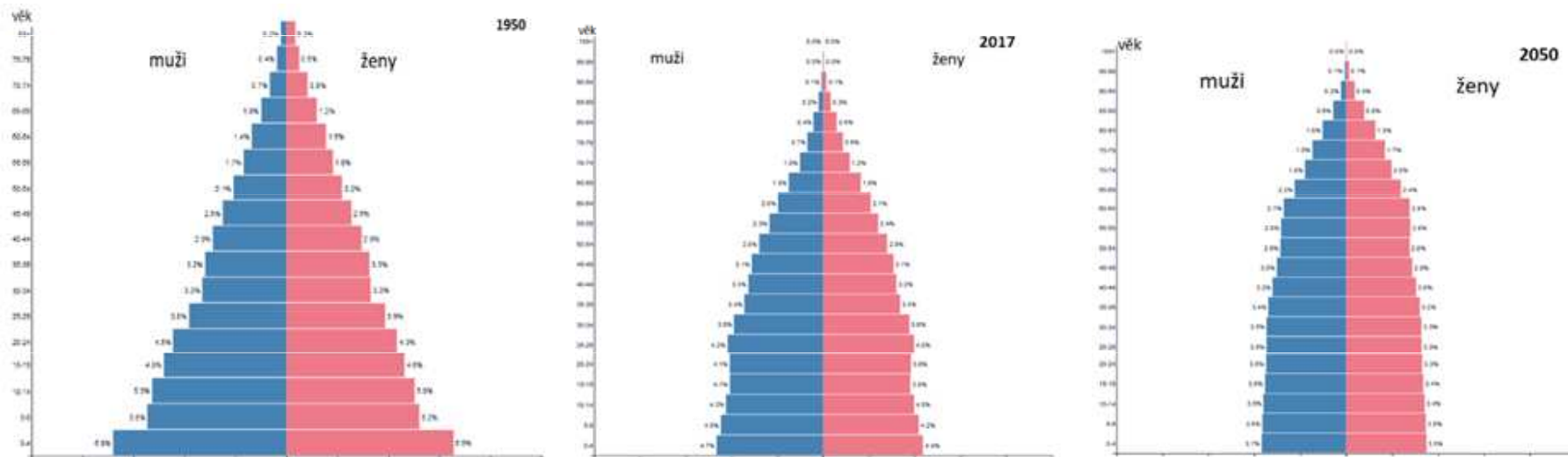

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- **Věková pyramida se v rámci světové populace v současnosti přelévá z progresivního do stacionárního tvaru.** Rozdíly ve tvaru věkových pyramid jednotlivých států i kontinentů, a tedy i ve stádiu populačního vývoje, se ovšem výrazně liší.
- Jako příklady **progresivního typu věkové pyramidy**, a tedy stále převažující mladé populace, lze uvést **ekonomicky nejvíce zaostalé země Afriky** (např. Kamerun, Rwanda, Středoafričtá republika) či **Afganistán**, **stacionární typ je typický např. pro Venezuelu, USA, Nový Zéland a (ale i pro většinu západoevropských a skandinávských zemí).**
- **Nejméně příznivou věkovou skladbu a nejstarší populaci (regresivní typ) mají vyspělé státy jako je Japonsko či Německo, dále pak země jižní (Portugalsko, Itálie, Řecko) a východní Evropy včetně ČR a východní a jihovýchodní Asie (Čína, Jižní Korea, Tchaj-wan, Hong-Kong, Singapur apod.)**

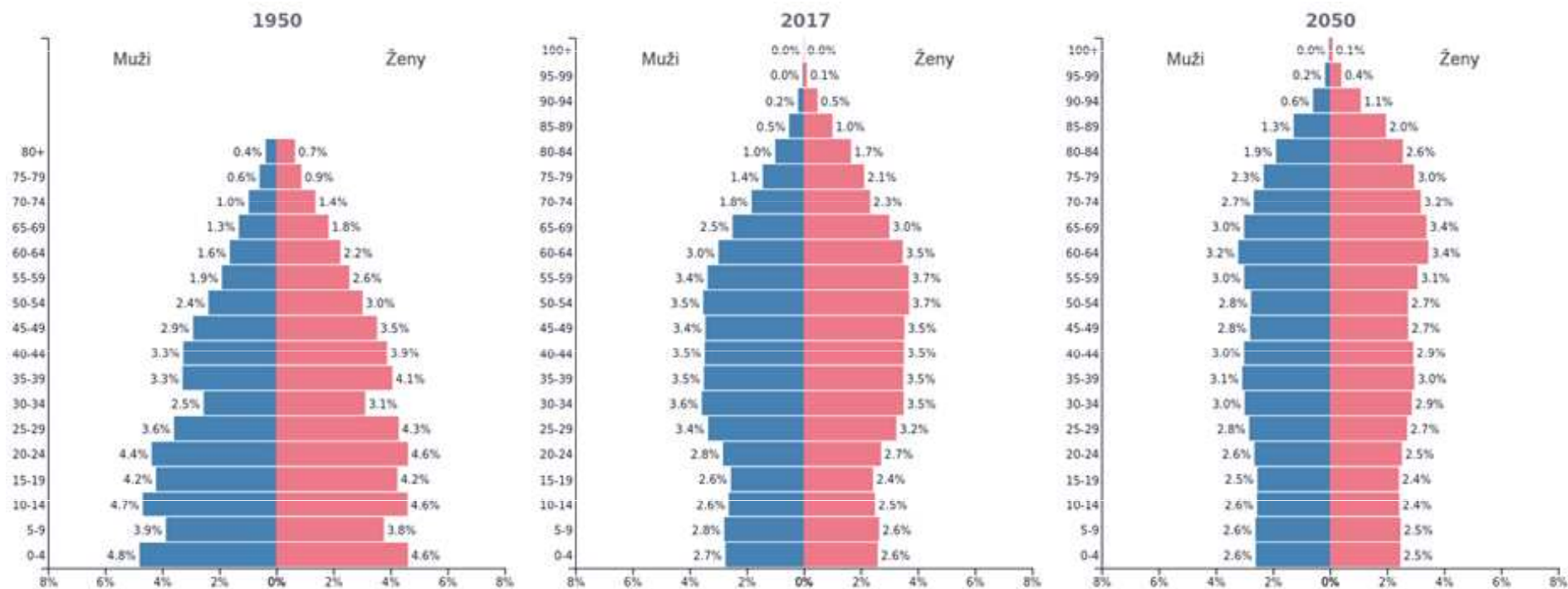
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Věková pyramidy světa v letech 1950, 2017 a predikce pro rok 2050

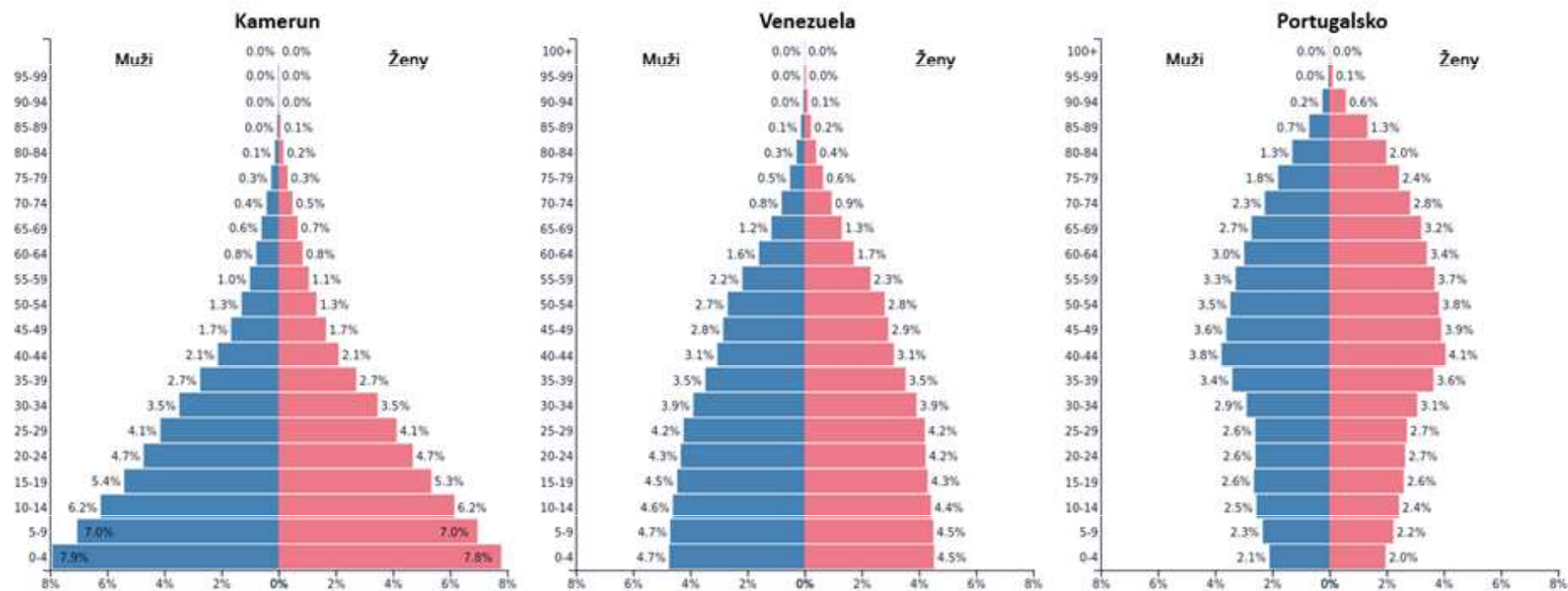
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Věkové pyramidy Evropy v letech 1950, 2017 a predikce pro rok 2050

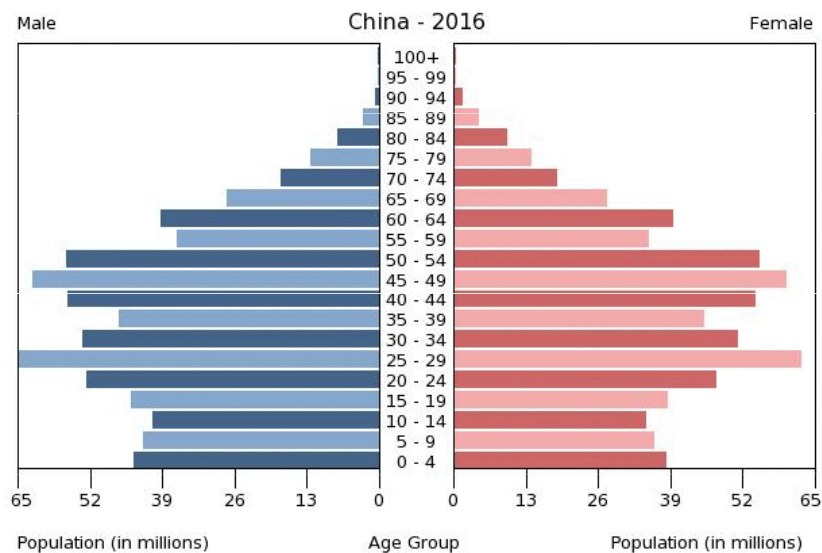

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

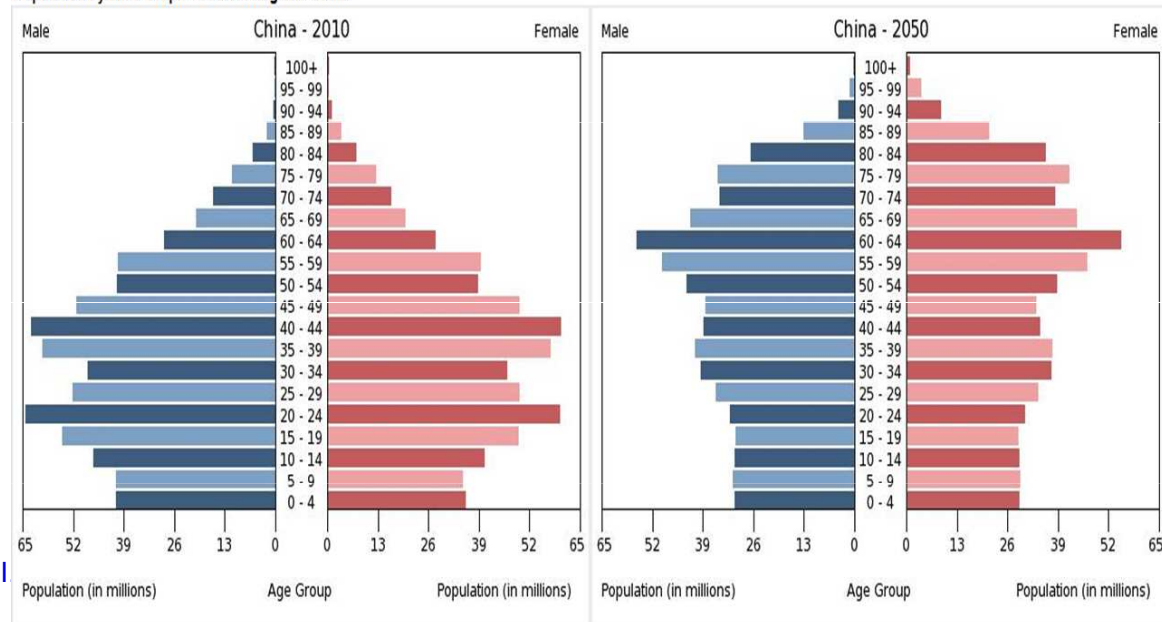
Příklady modelových populací v roce 2017 (Kamerun – progresivní, Venezuela – stacionární, Portugalsko – regresivní)

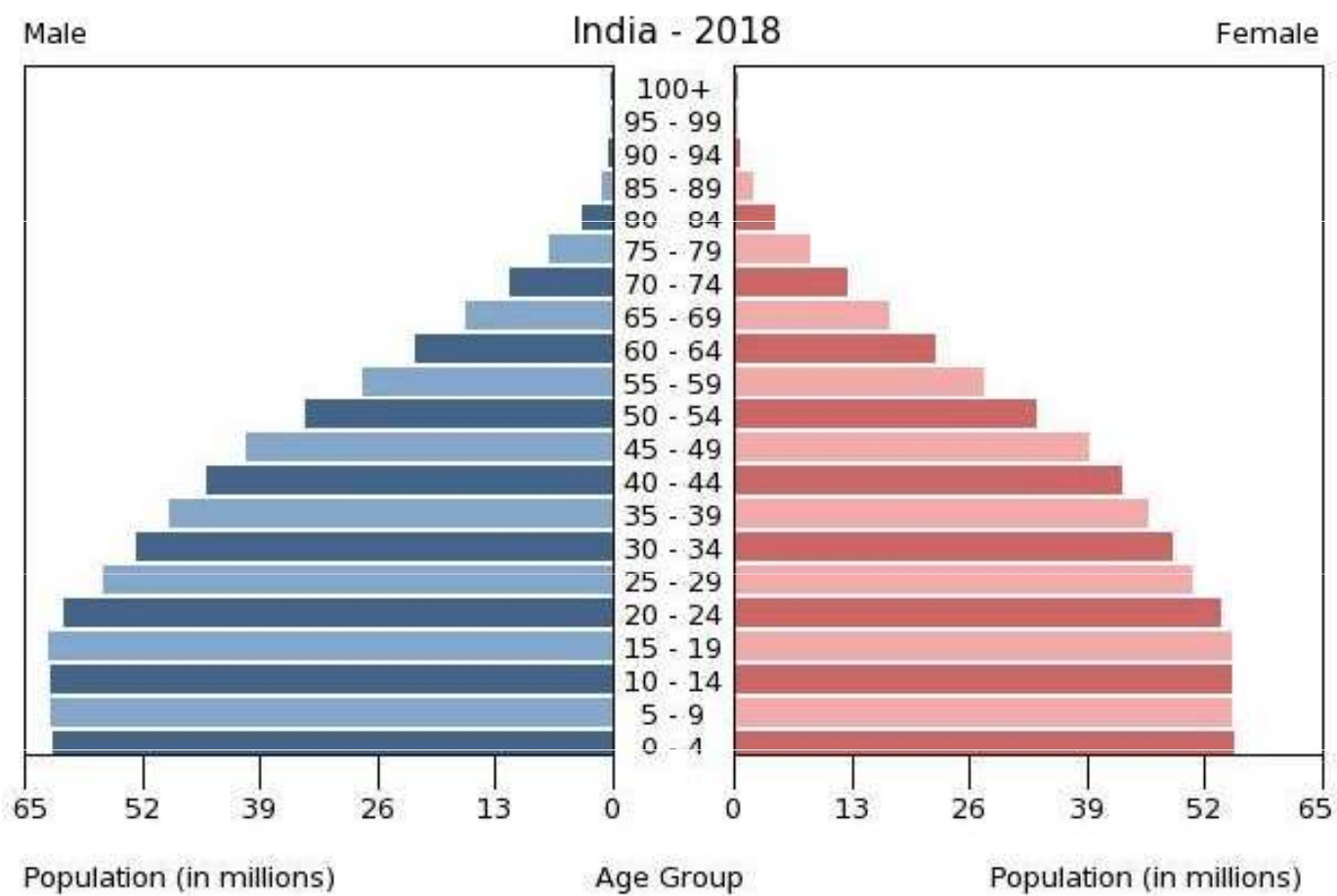
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

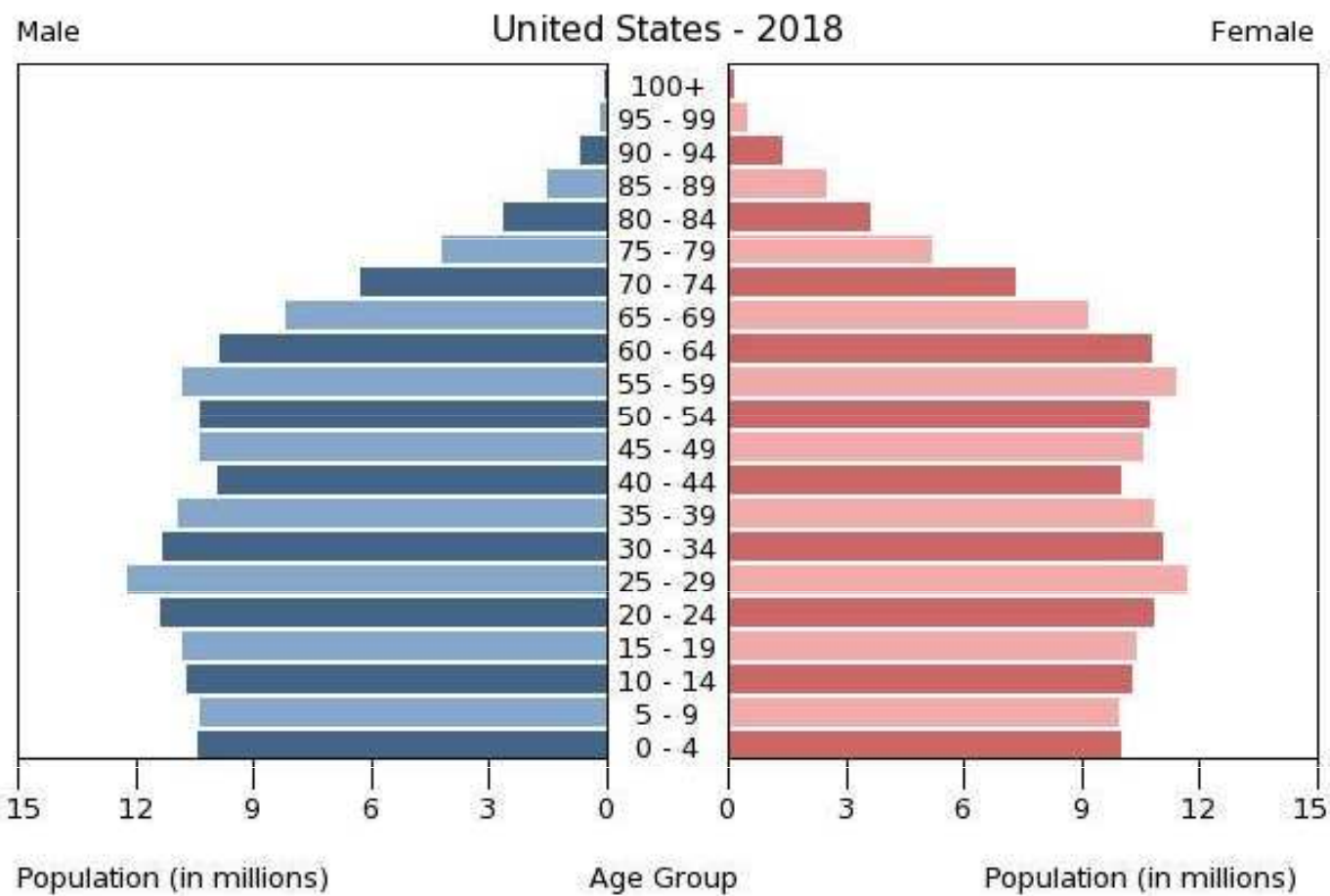
Population Pyramid Graph - Custom Region - China

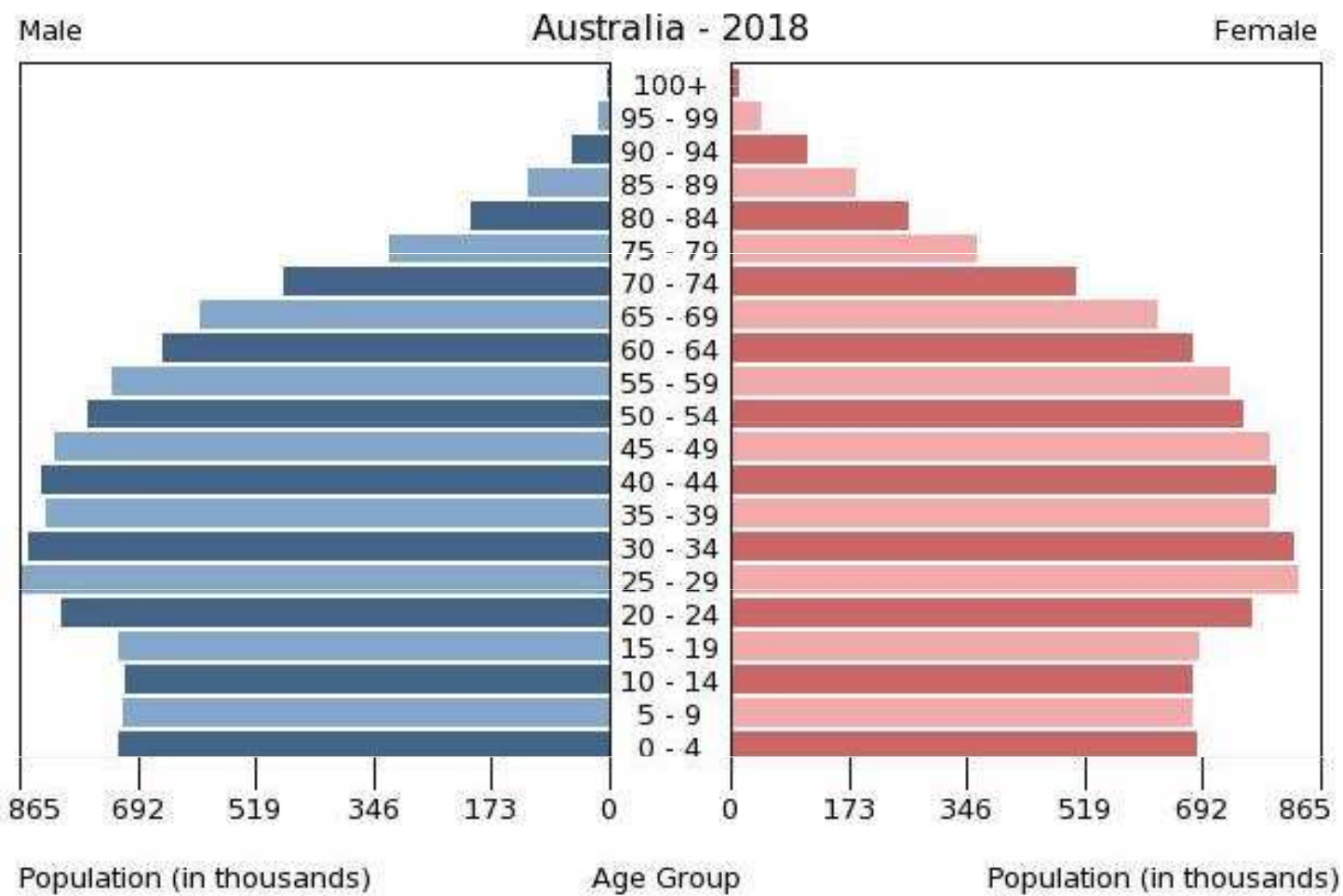
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I

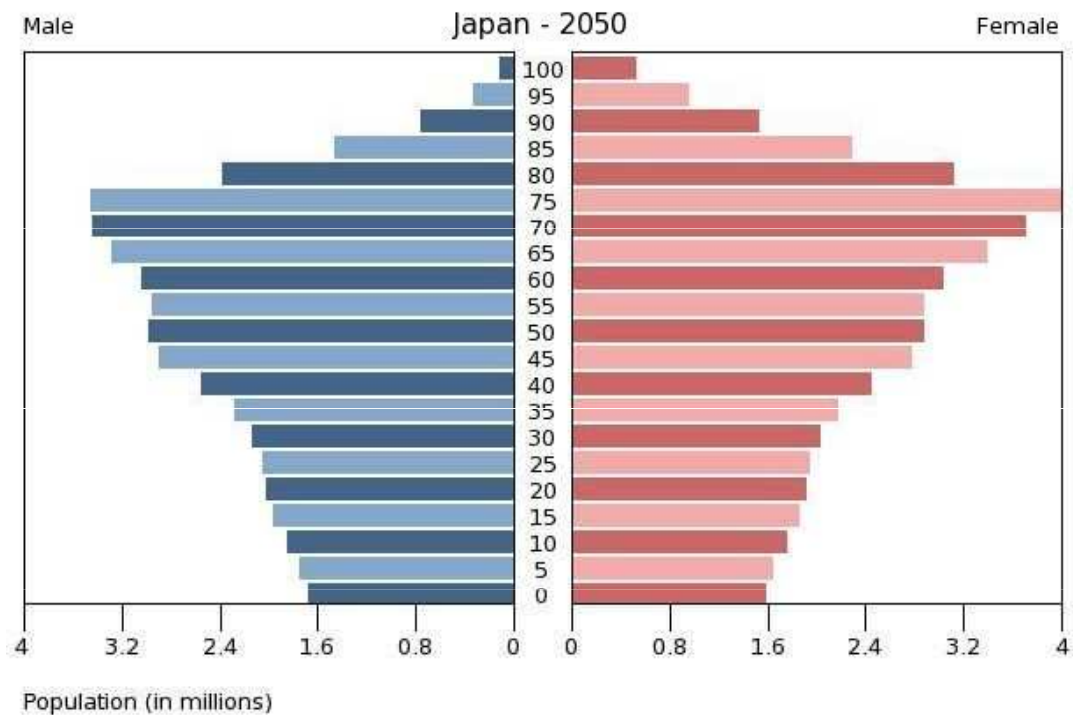
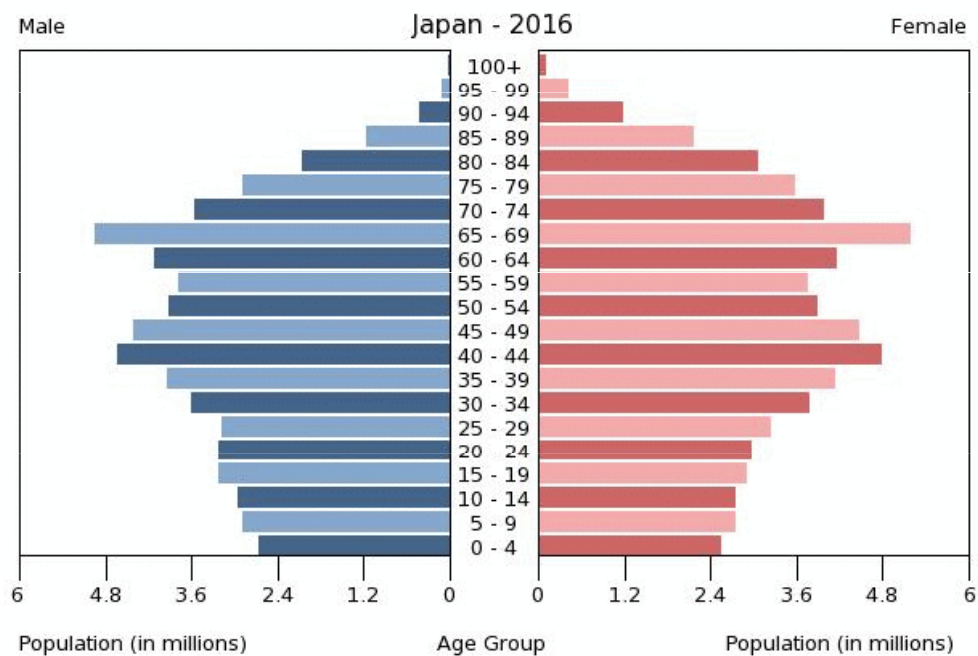
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

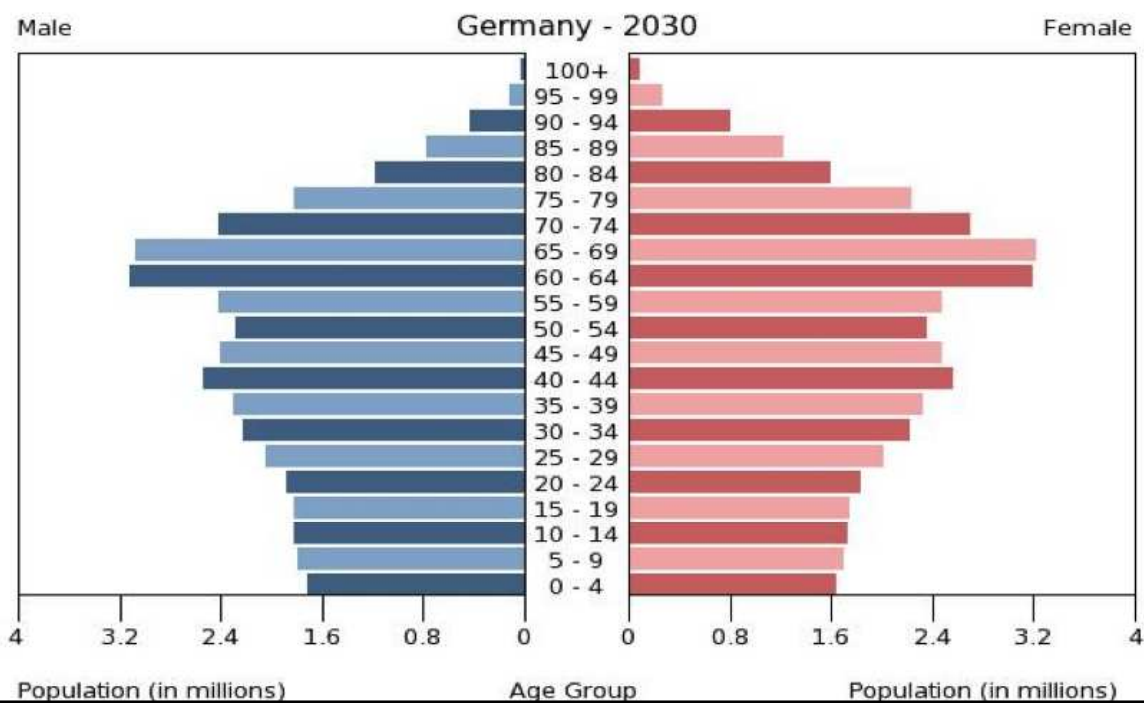
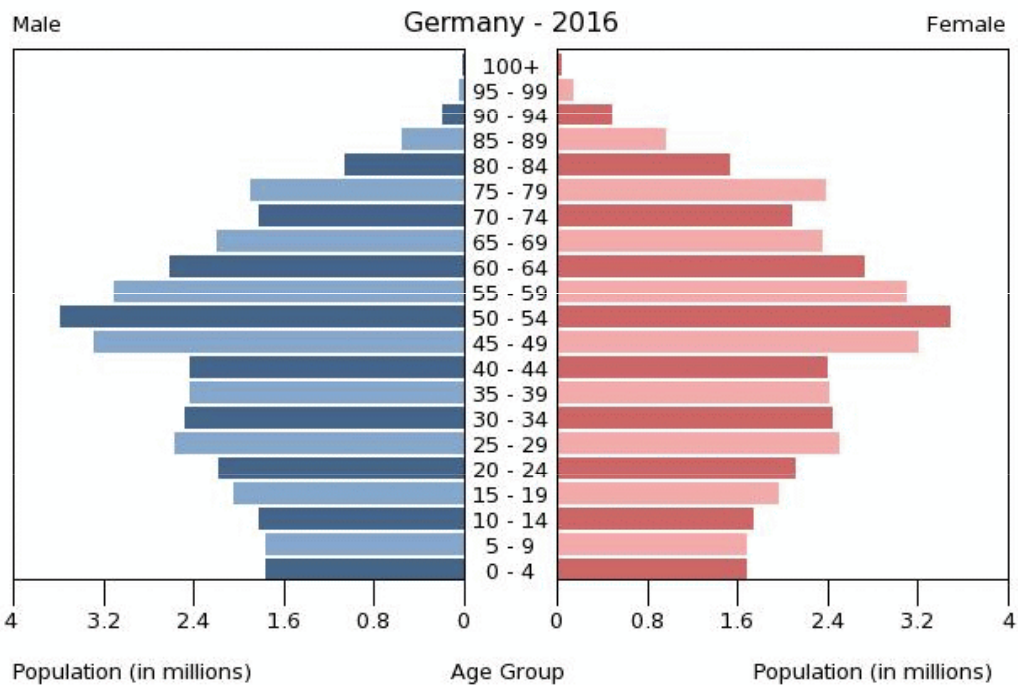
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

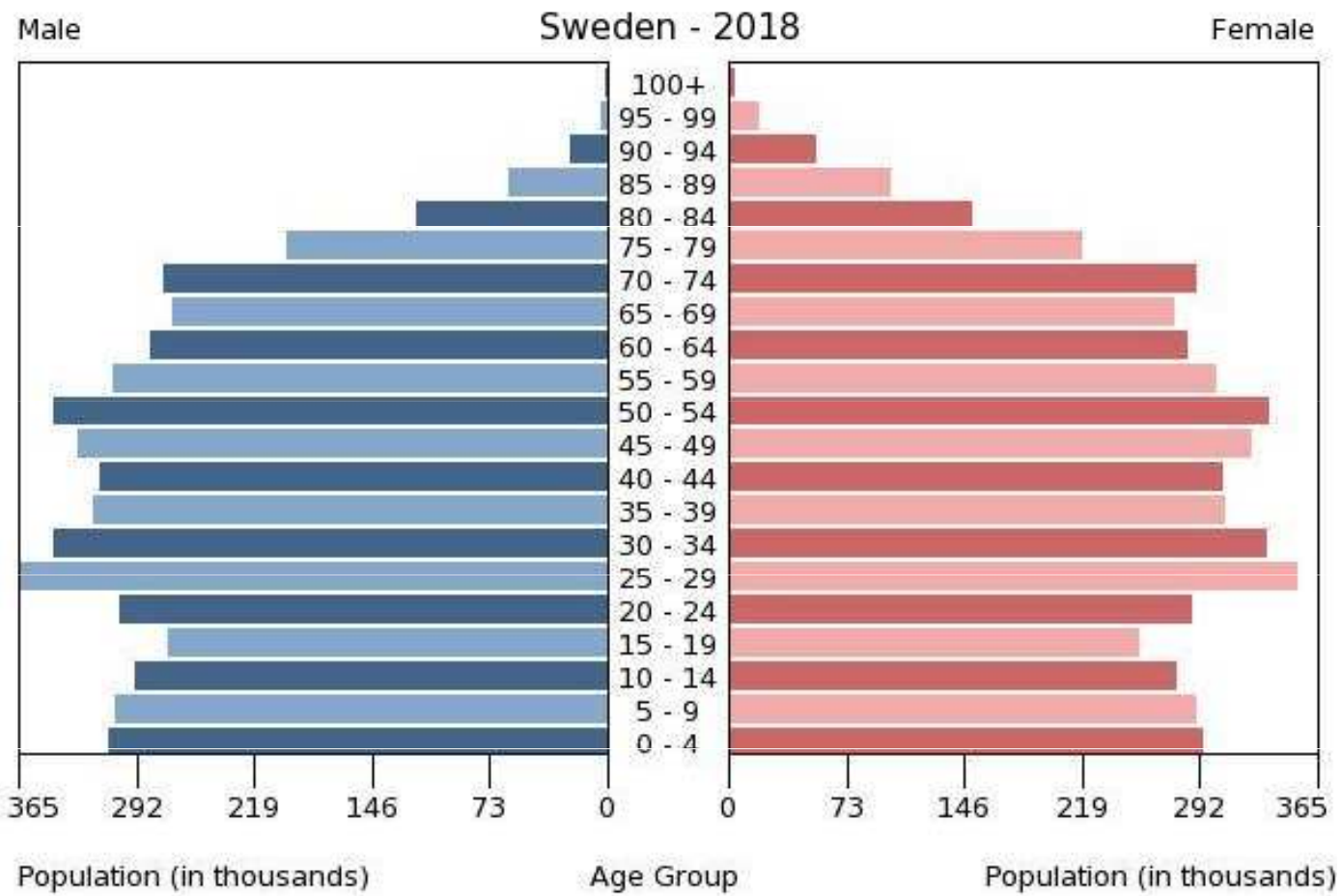
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

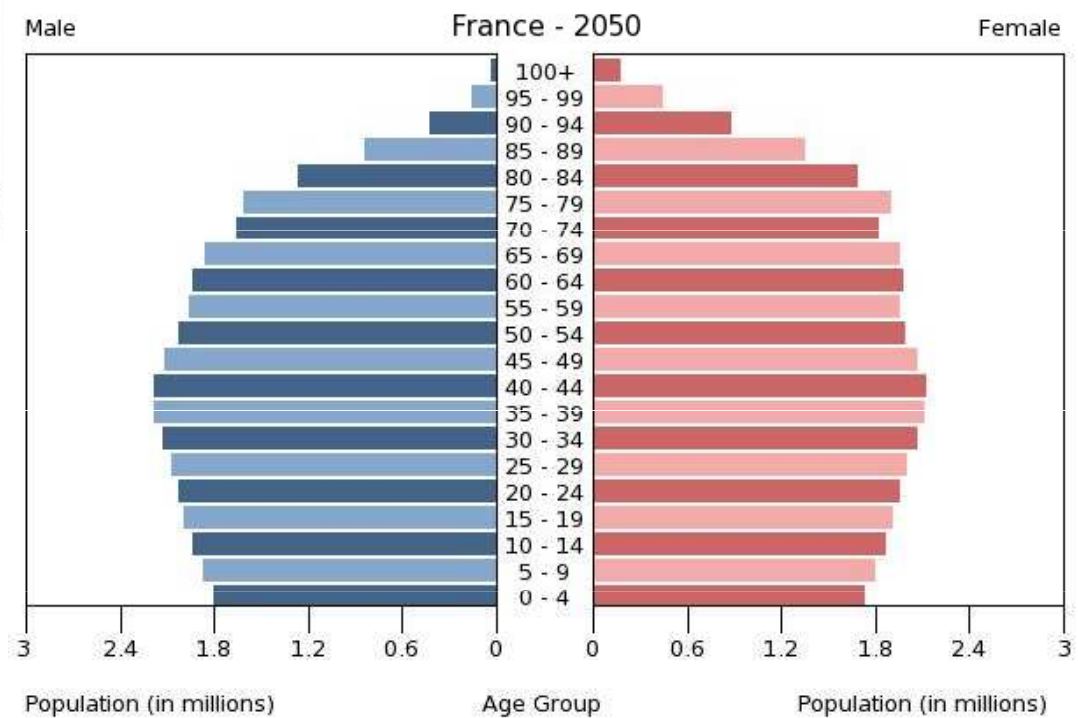
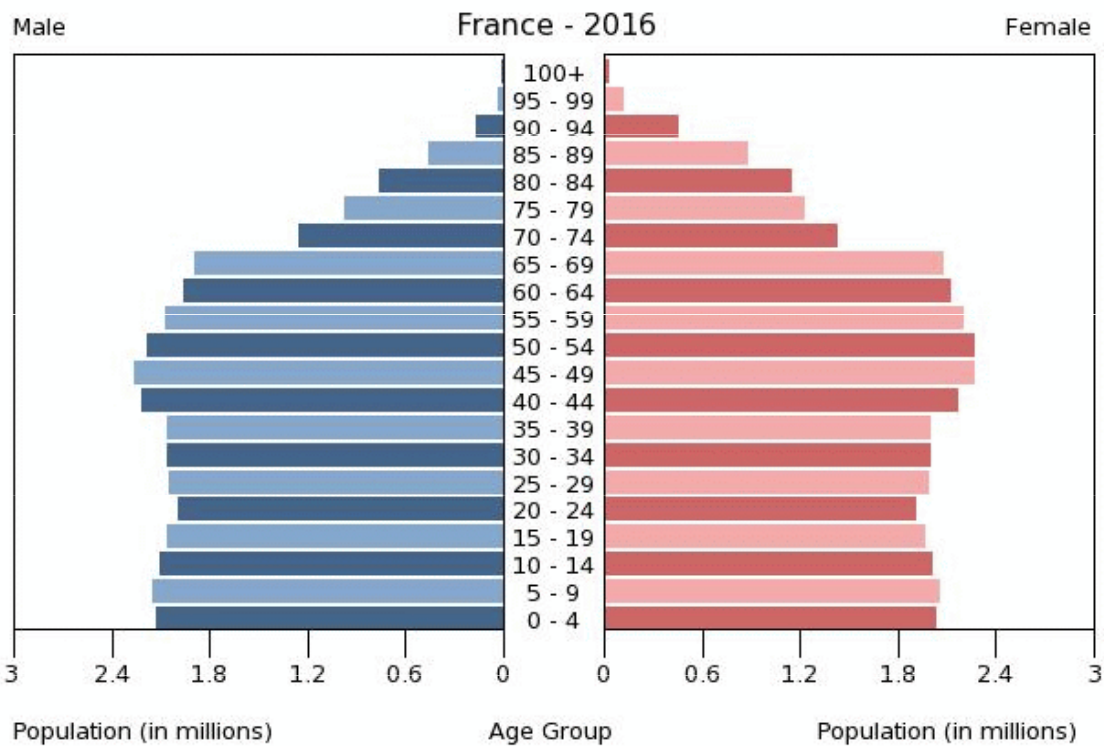
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

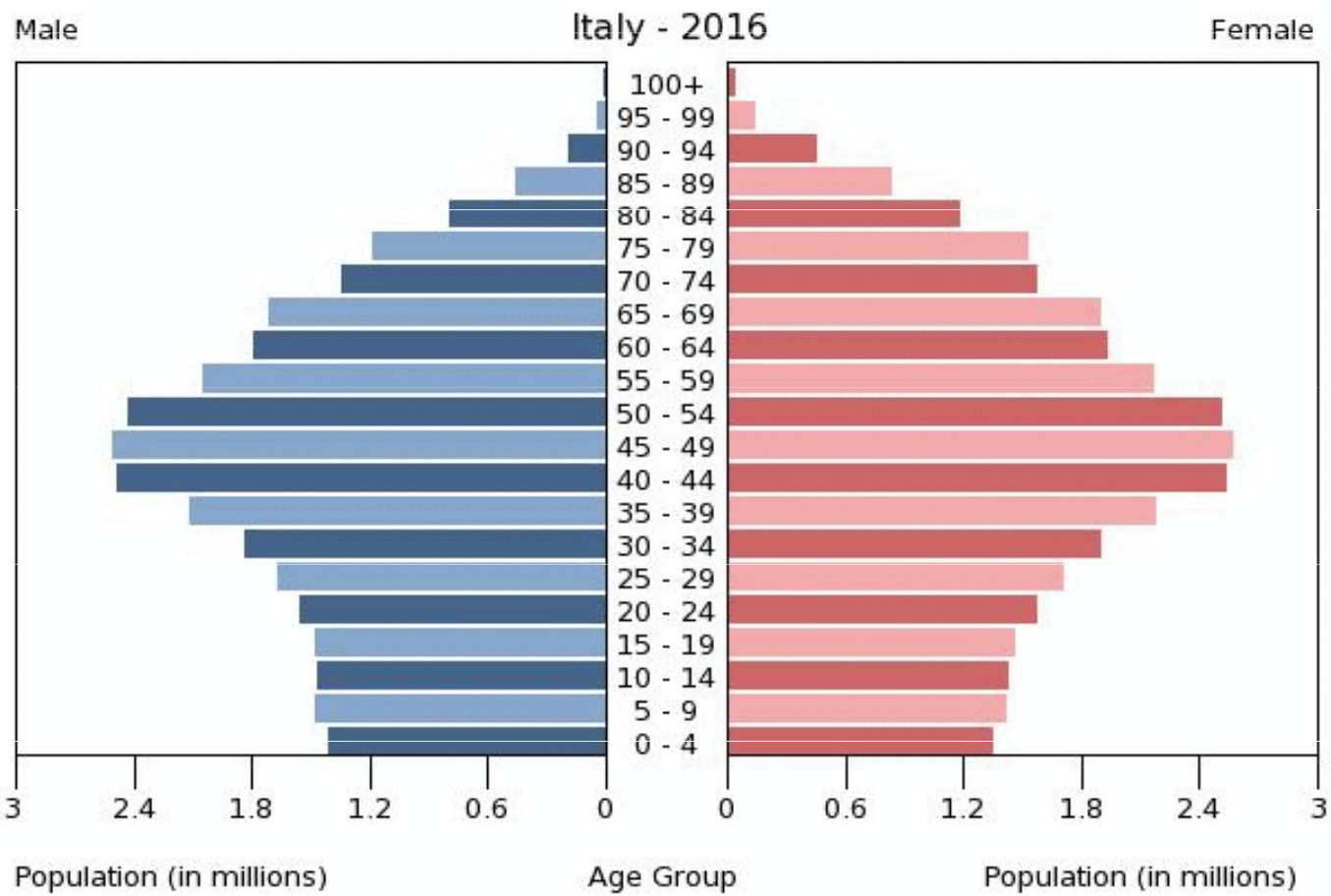
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

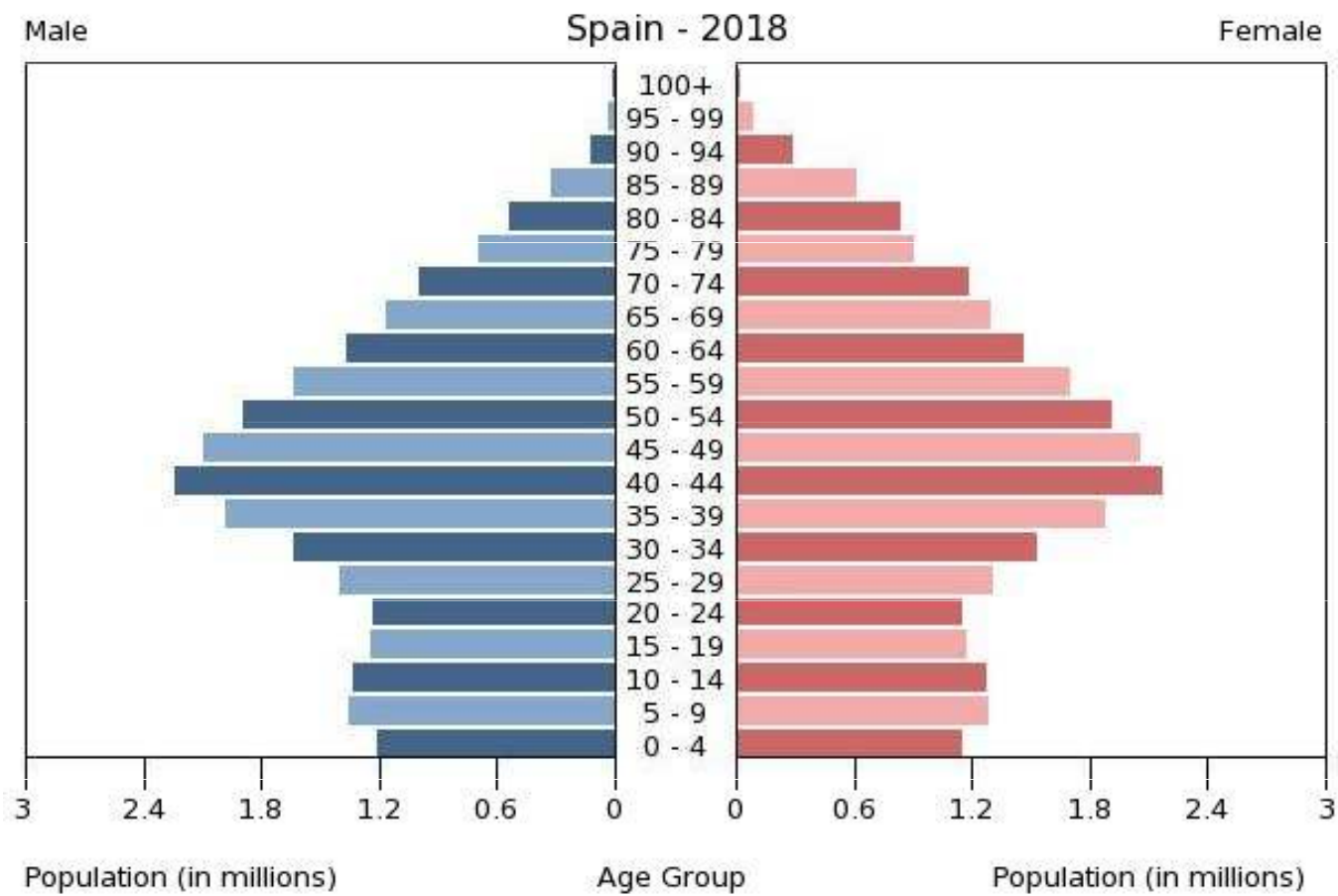
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

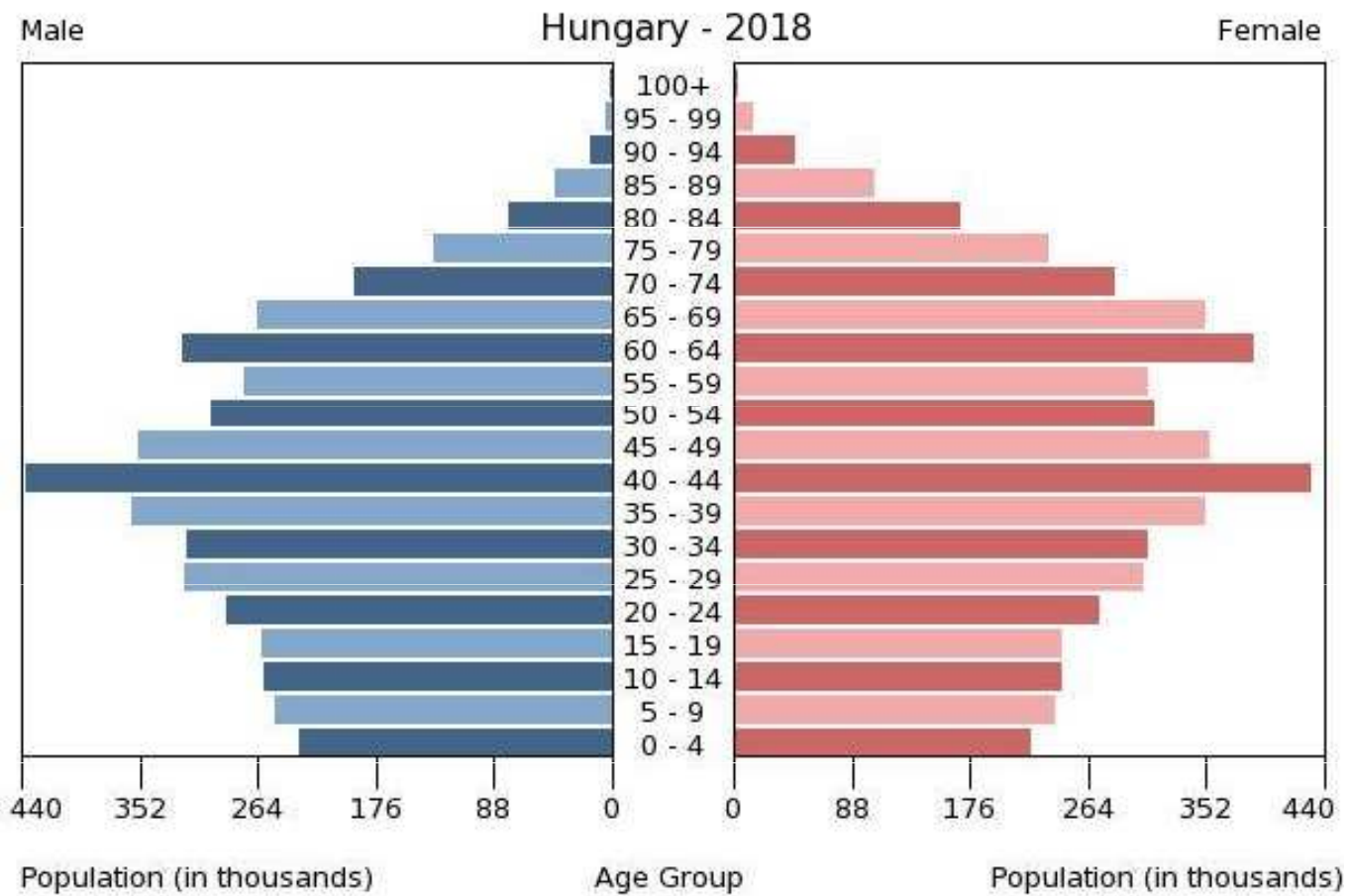
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

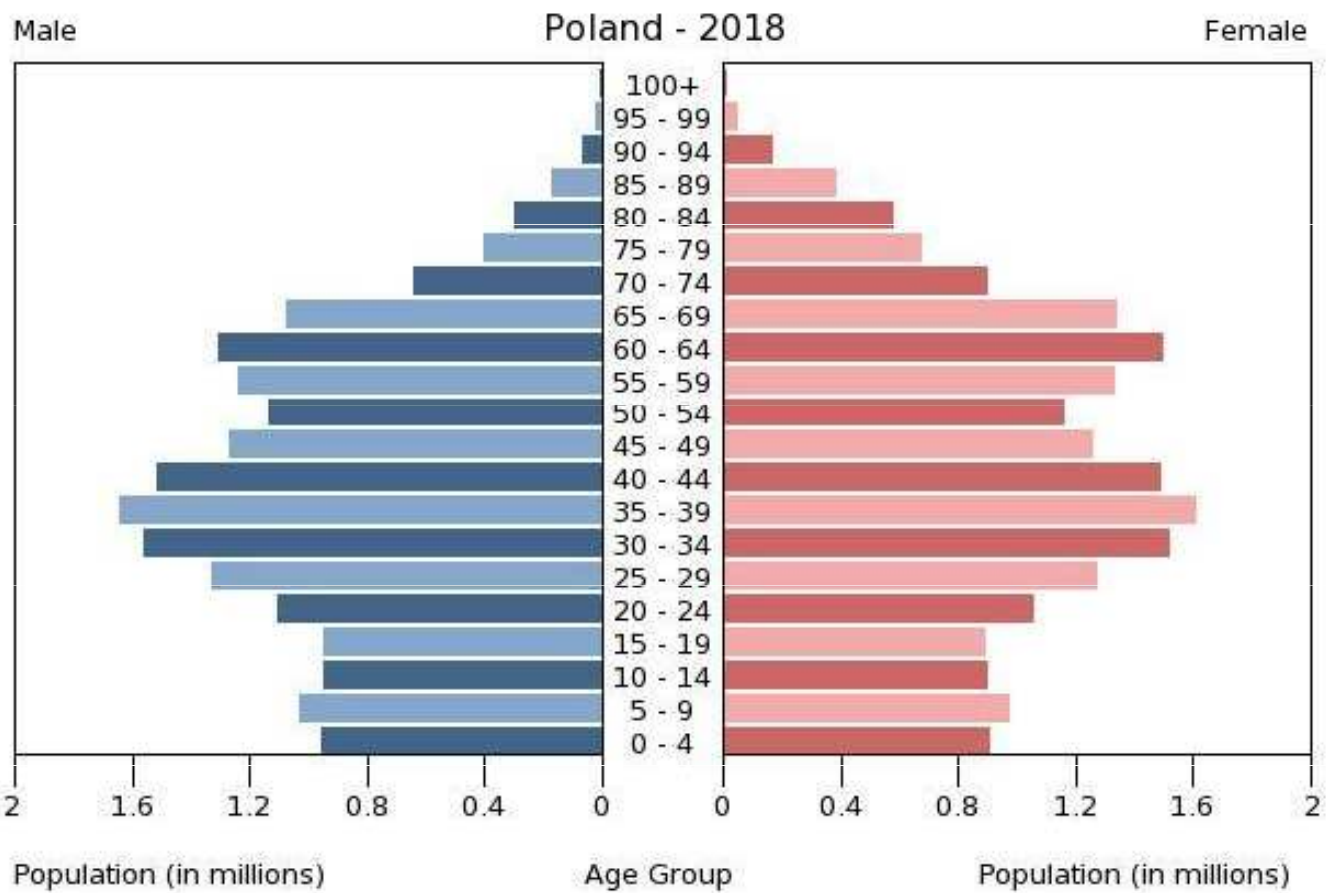
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

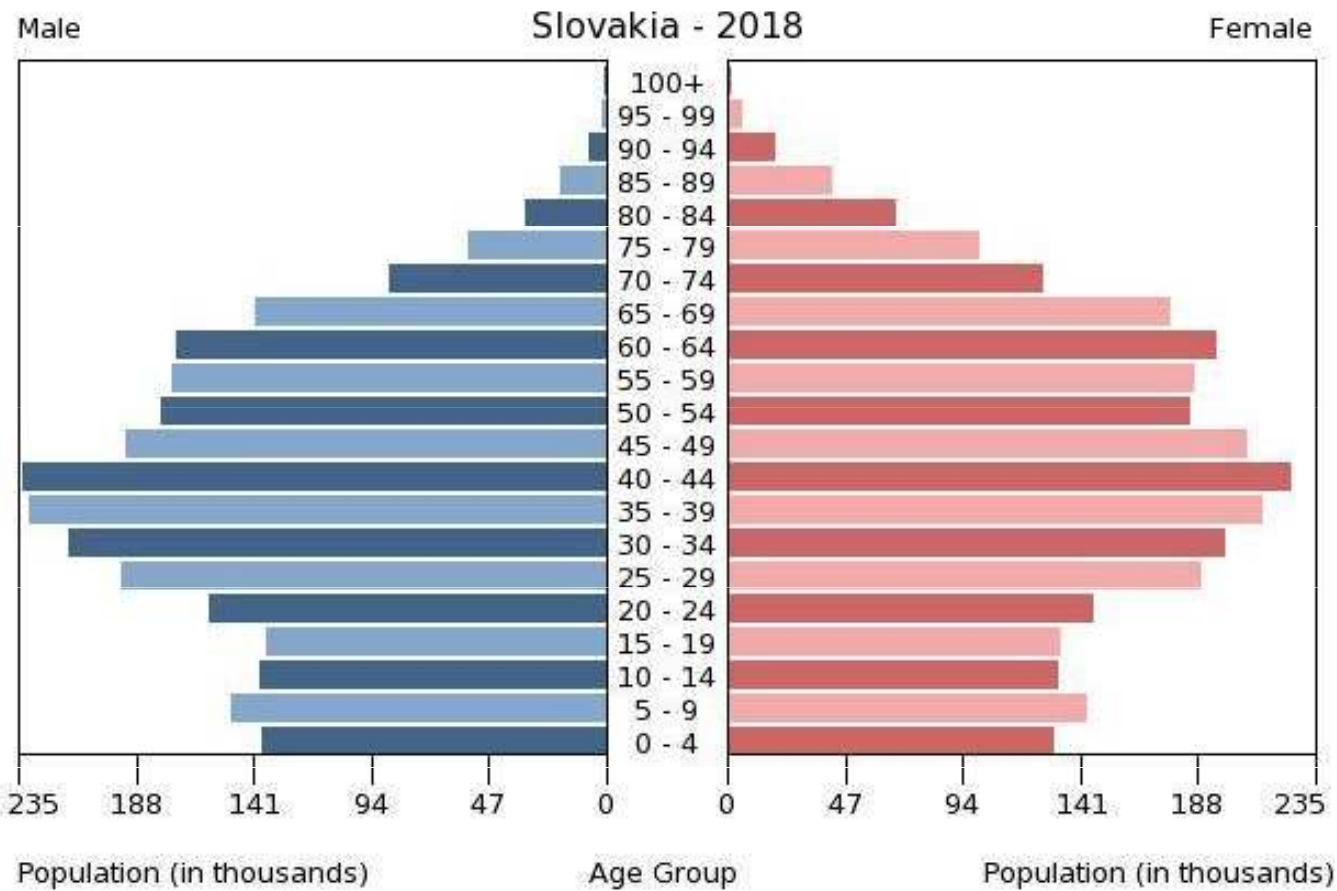
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

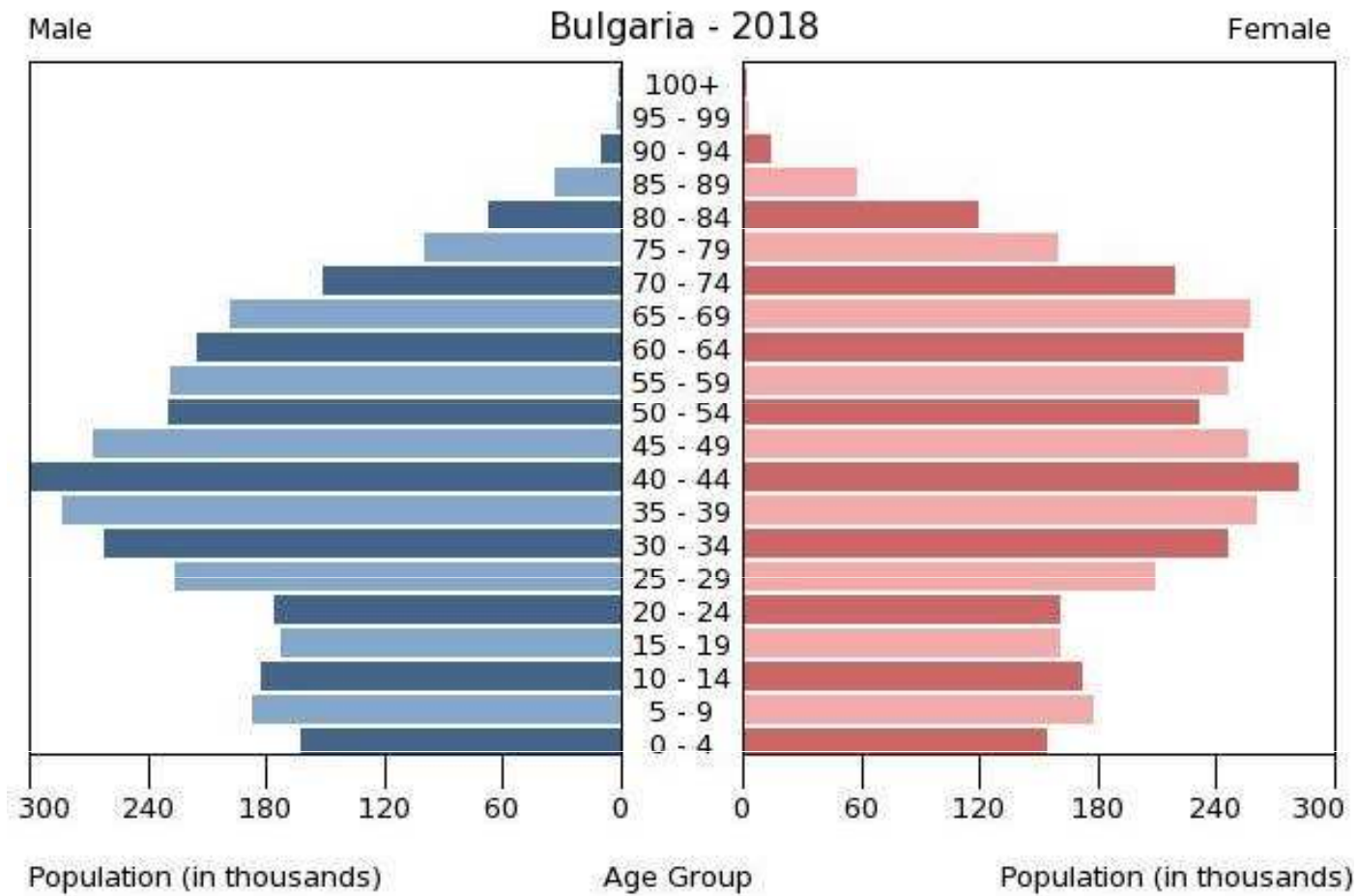
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

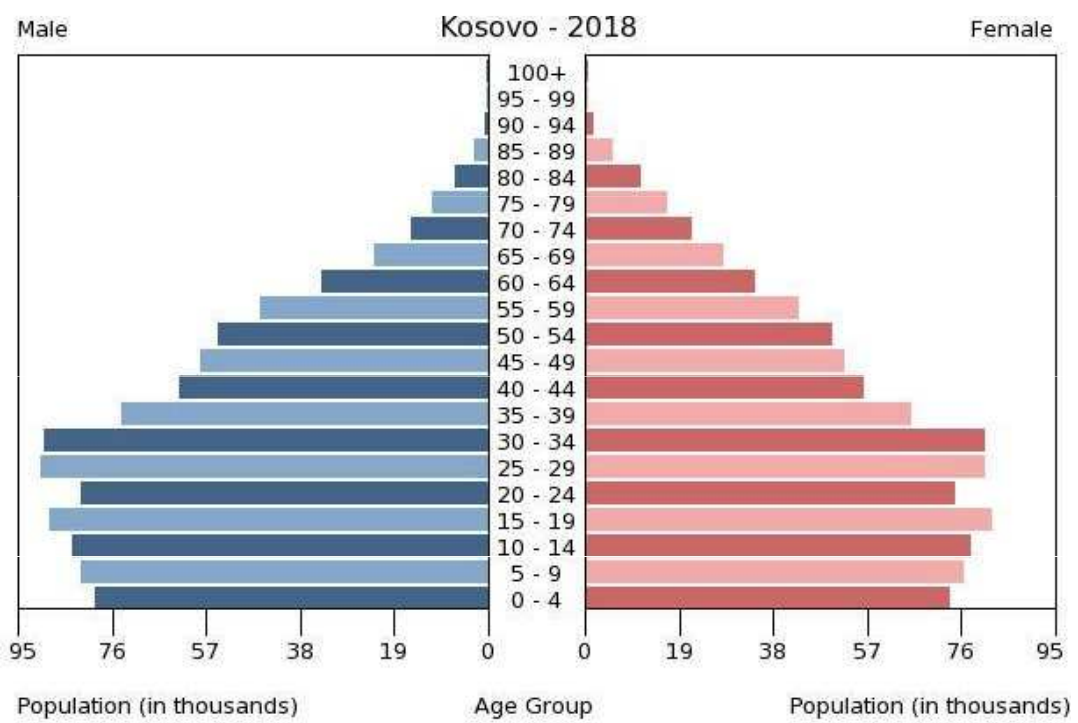
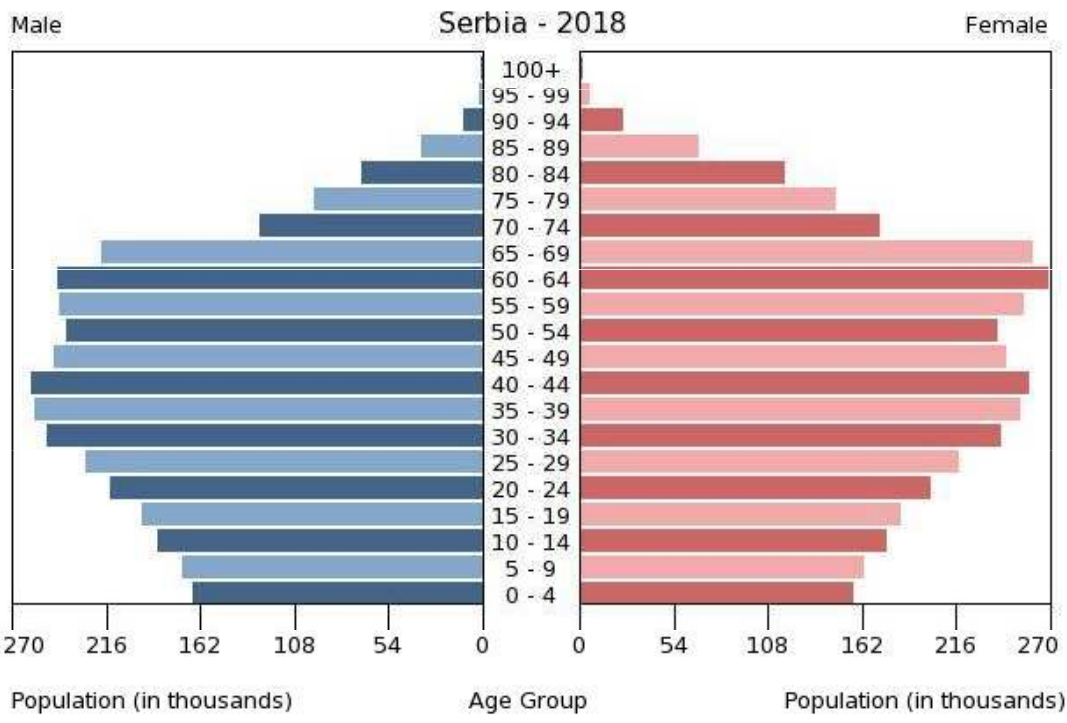
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

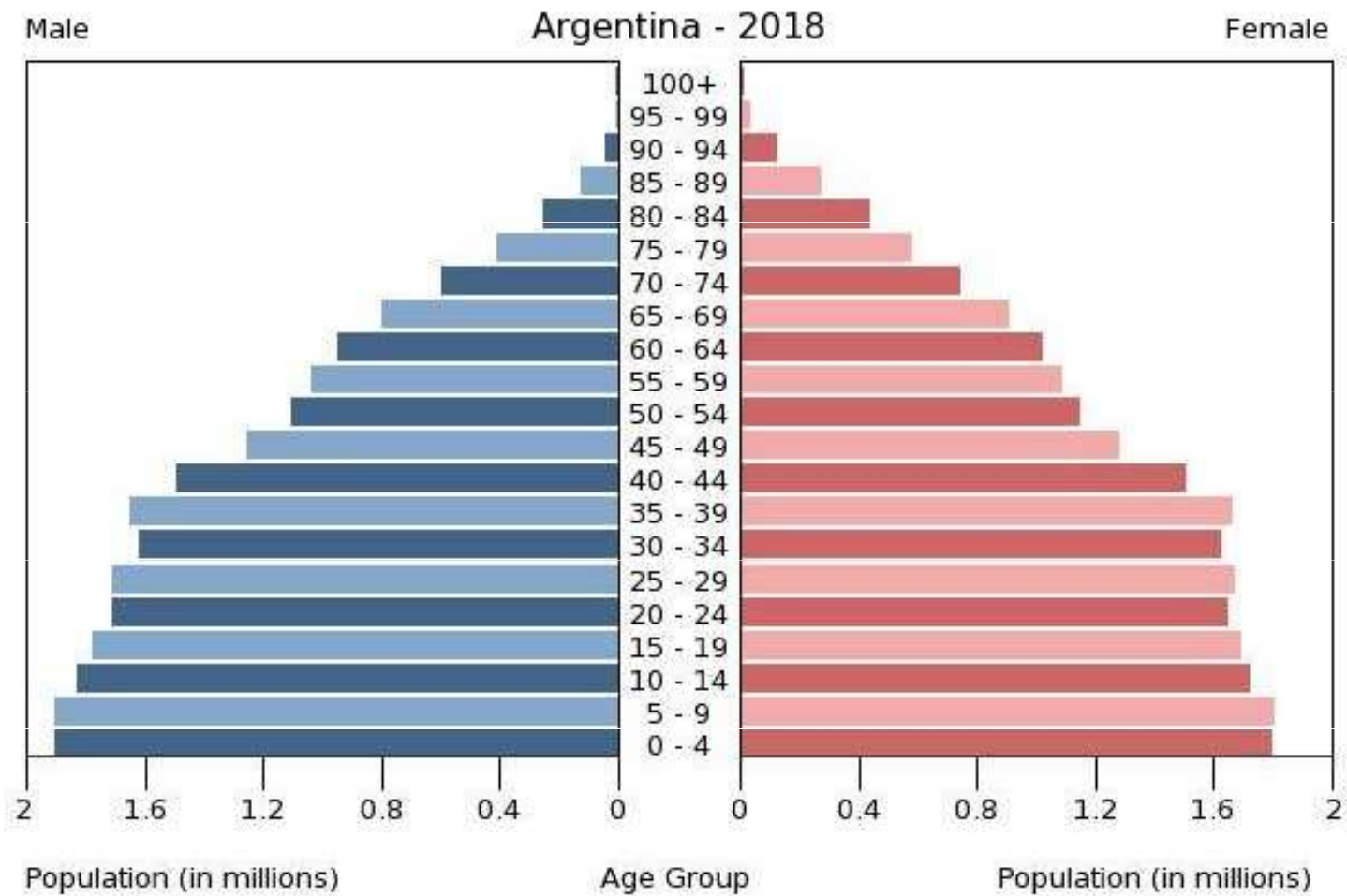
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

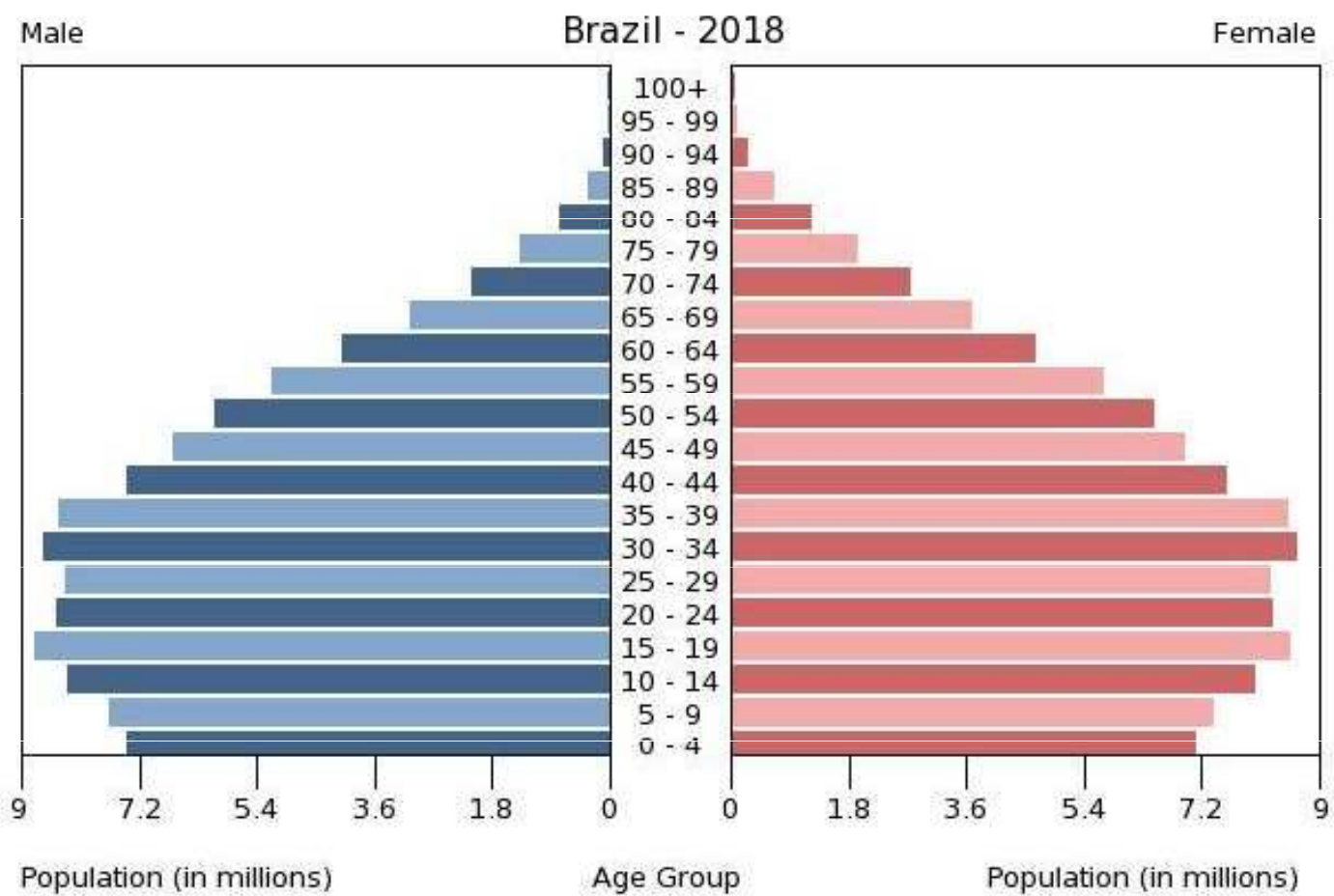
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

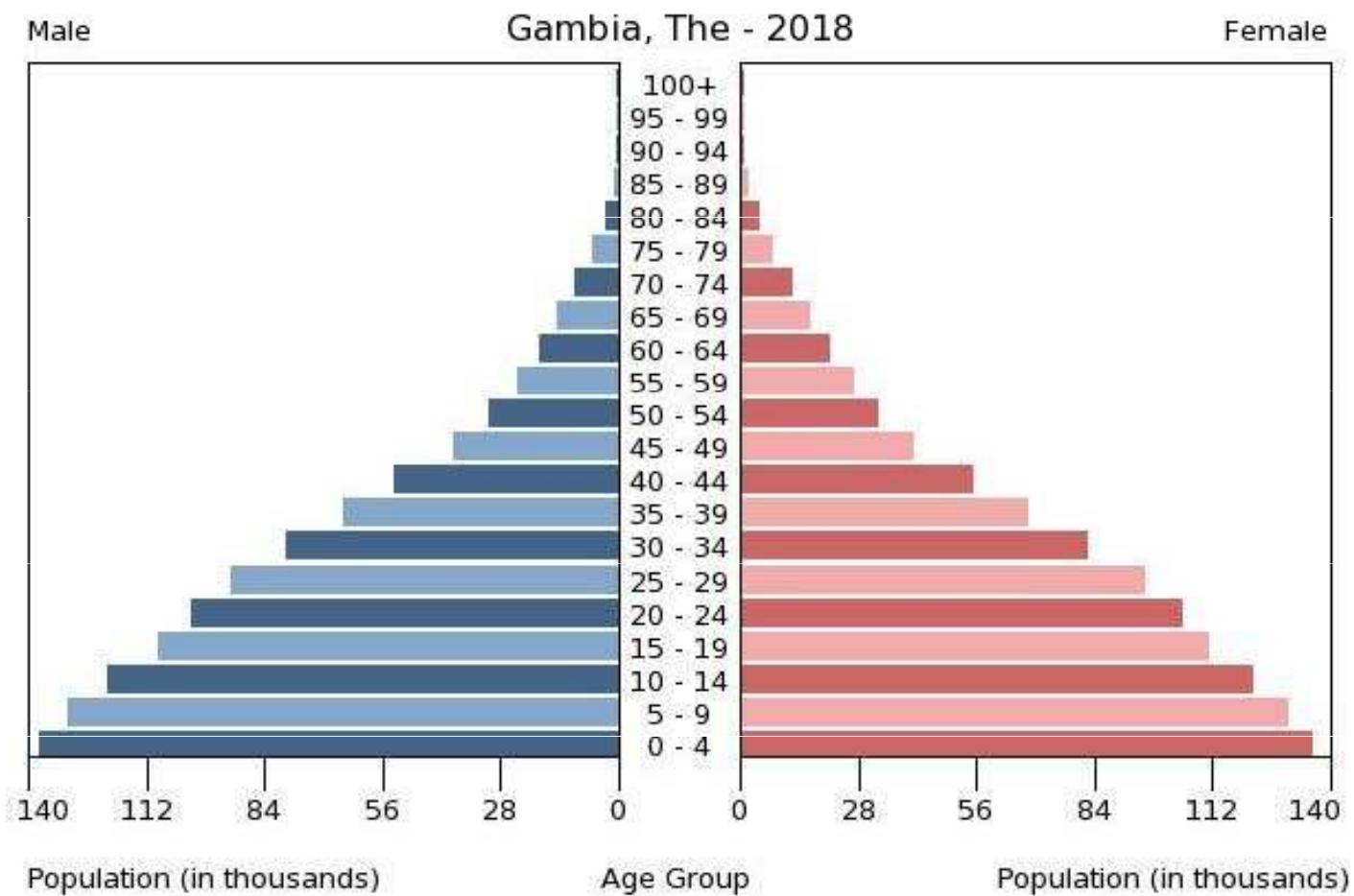
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

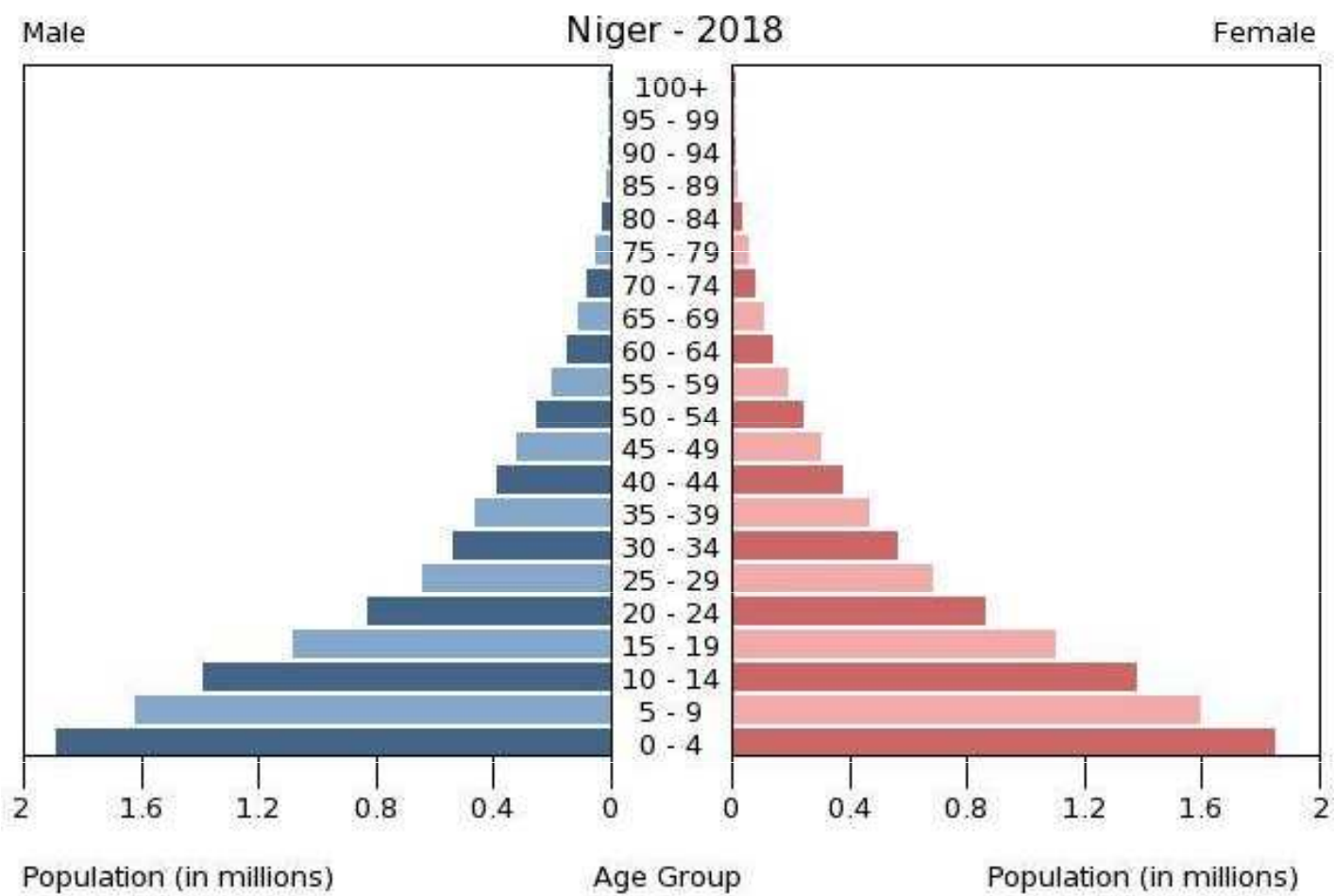
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

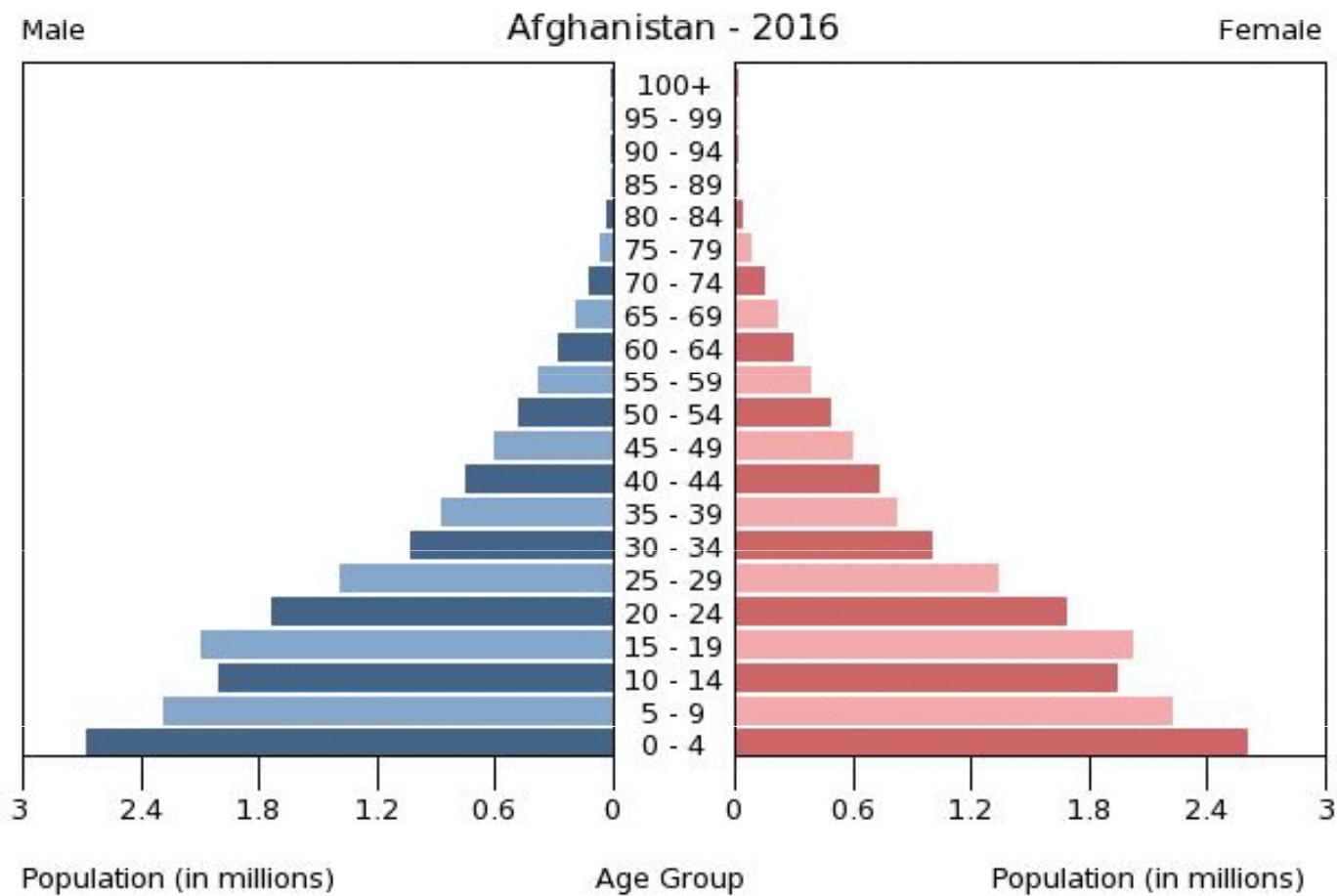
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

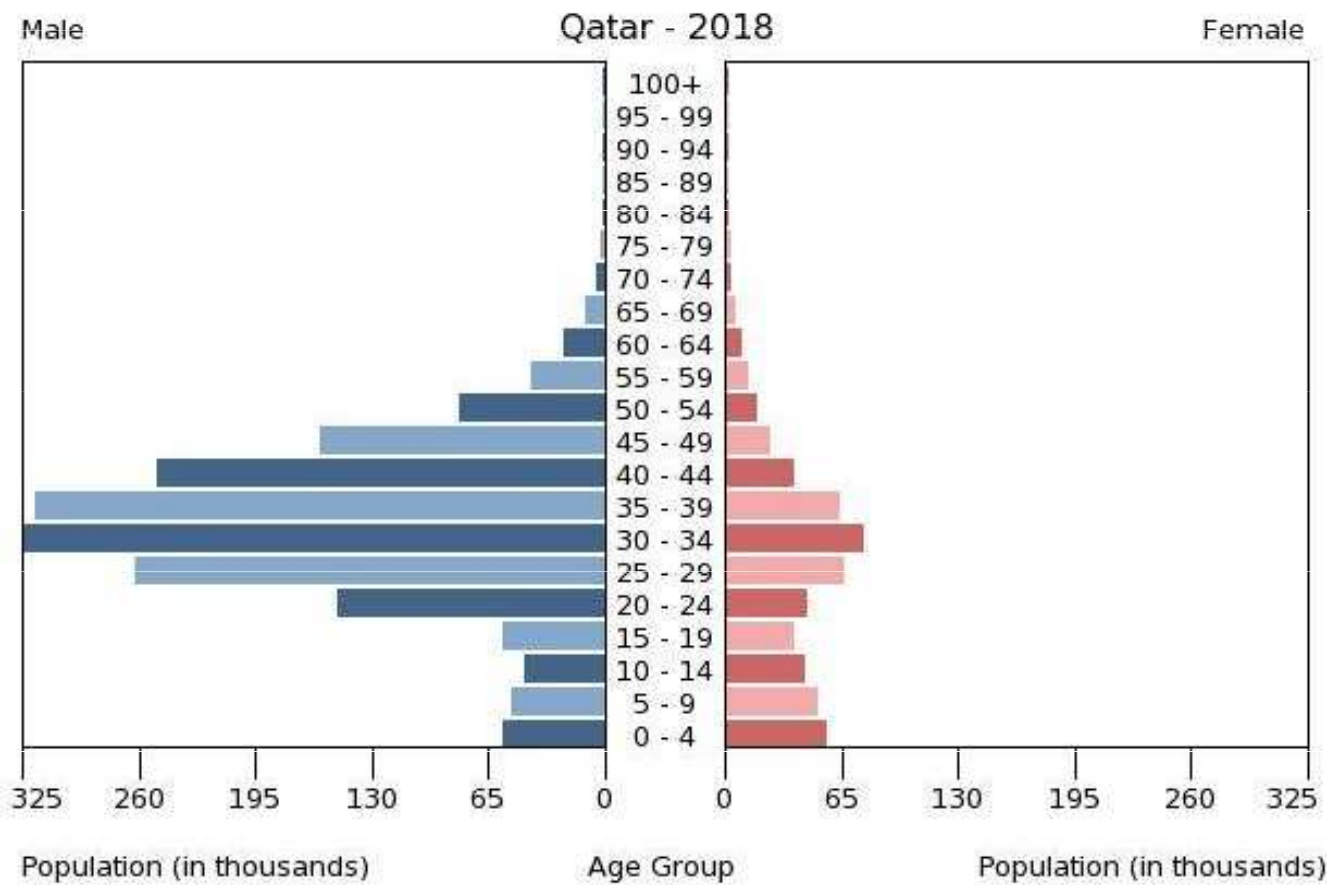
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- Česká republika patří od 80. let minulého století mezi země s regresivním typem věkové pyramidy, což je dáno nízkou plodností, zvyšující se nadějí dožití, velmi nízkou úmrtností i kojeneckou úmrtností apod., což vše způsobuje stárnutí a vymírání populace.
- Na aktuální věkové pyramidě (základna v roce 2017) lze vidět specifické vlivy projevující se ve věkové struktuře České republiky.

2. DV

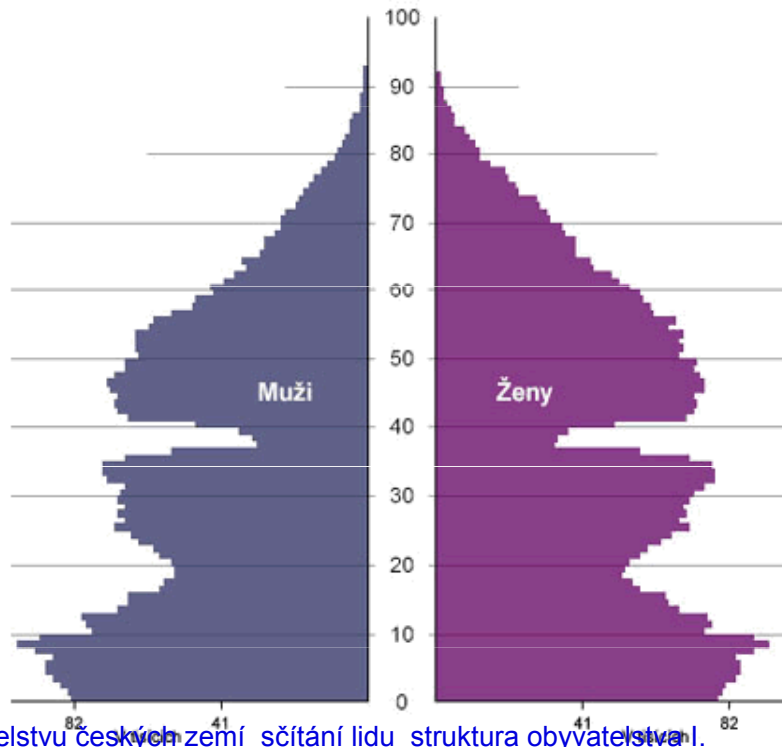
SO podle věku

1955

2006

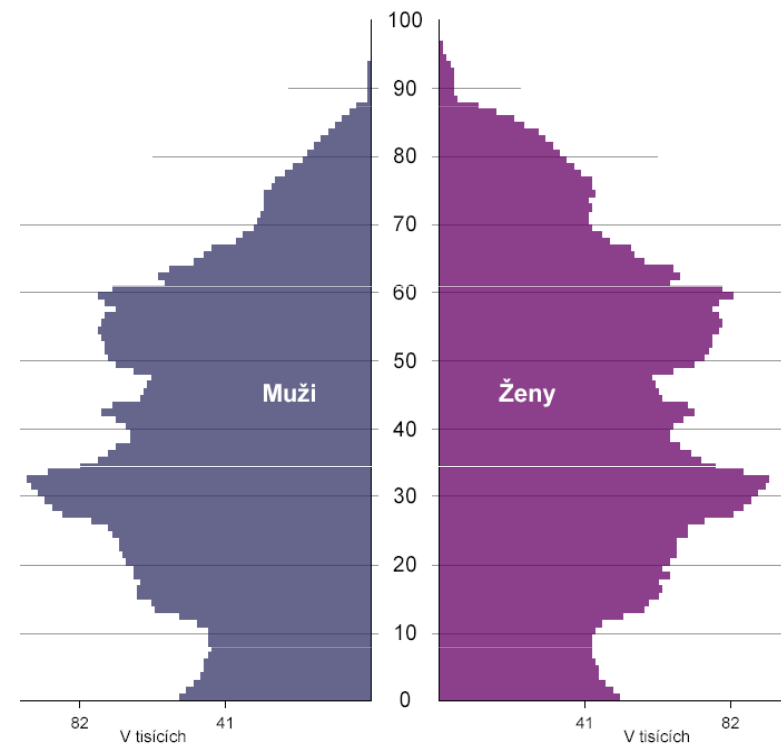
Věková skladba obyvatelstva: 1955

Česká republika

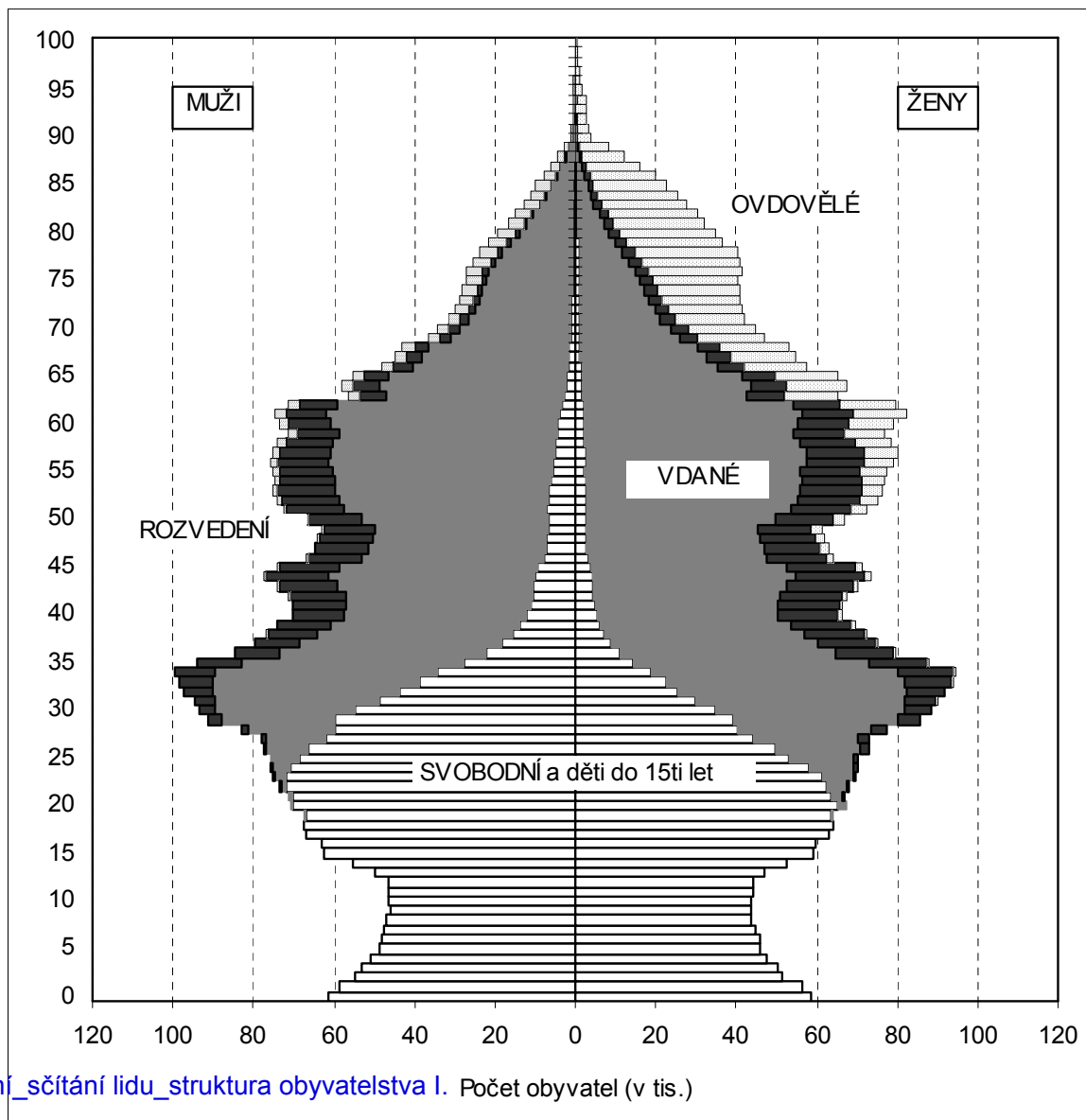
Věková skladba obyvatelstva: 2006

Česká republika

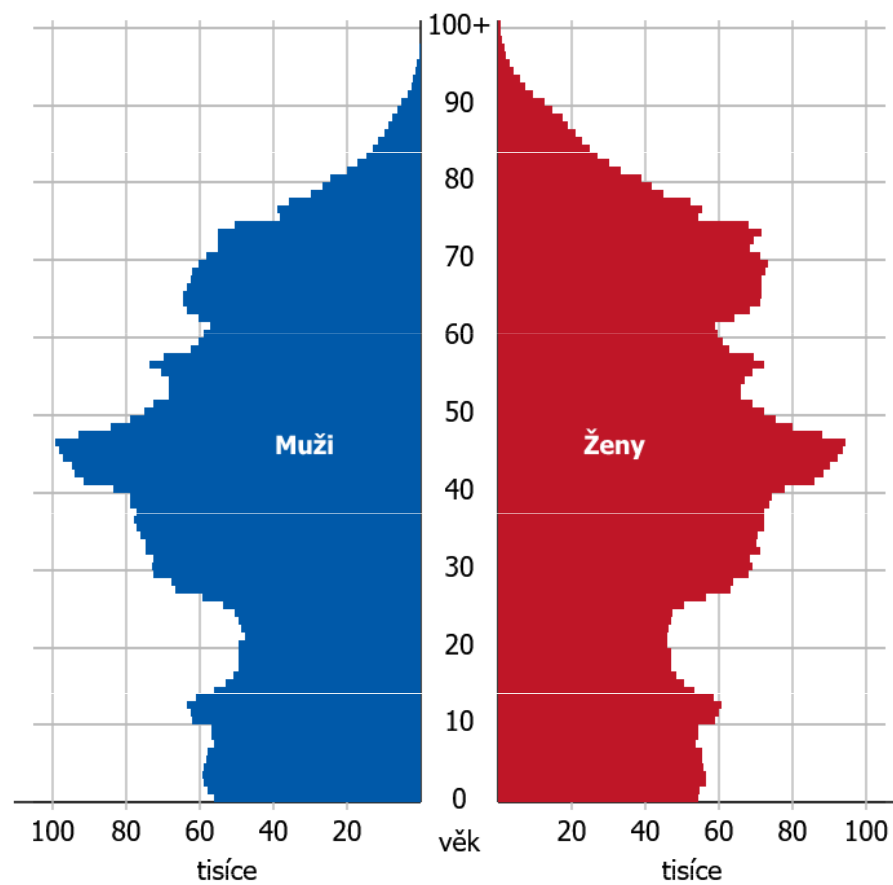
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva.

2008

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I. Počet obyvatel (v tis.)

Věková struktura k 31. 12. 2020 Česká republika

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

– <https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/index.html?lang=cz>

- **Základní věkové skupiny** obyvatelstva se ovšem neváží na reprodukční věk, ale na ekonomickou aktivitu, resp. přesněji na **produktivní věk**: jedná se o **věkové kategorie 0-14 let, 15-64 let a 65 a více let**, které se používají hlavně pro mezinárodní komparace.
- V posledních dvou až třech desetiletích se lze také setkat s **posunem nejmladší věkové kategorie do intervalu 0-19 let**.
- Je to spojeno se **stále větší ekonomickou neaktivitou mladých lidí** do 20 let (studium), zejména v ekonomicky vyspělých zemích.
- V České republice se s tímto posunem již také lze setkat, přesto **ČSÚ stále upřednostňuje hranici základní školní docházky**.

- Mezi nejčastěji sledované ukazatele spojené s věkovou strukturou patří **index stáří (Is)**, **index ekonomického zatížení (Iez)**, **index závislosti I (Iz1)** a **index závislosti II (Iz2)**.

$$I_s = \frac{P_{65+}}{P_{0-14}} * 100$$

$$I_{ez} = \frac{P_{0-14} + P_{65+}}{P_{15-64}} * 100$$

$$I_{z1} = \frac{P_{0-14}}{P_{15-64}} * 100$$

$$I_{z2} = \frac{P_{65+}}{P_{15-64}} * 100$$

Podíl věkových složek na celkové populaci, index stáří a index ekonomického zatížení v roce 2018

kontinent/země	podíl na populaci (%)			index stáří	index ekonomického zatížení
	0-14 let	15-64 let	65 a více let		
Afrika	41	56	3	7	79
Asie	24	68	8	33	47
<i>z toho Čína</i>	<i>17</i>	<i>72</i>	<i>11</i>	<i>65</i>	<i>39</i>
<i>Indie</i>	<i>28</i>	<i>66</i>	<i>6</i>	<i>21</i>	<i>52</i>
Evropa	16	66	18	113	52
Latinská Amerika	25	67	8	32	49
Severní Amerika	19	65	16	79	54
Austrálie a Oceánie	24	64	12	50	56
<i>z toho Austrálie</i>	<i>19</i>	<i>65</i>	<i>16</i>	<i>84</i>	<i>54</i>
Svět celkem	26	65	9	35	54

IS – mezní hodnota: 100

IEZ – mezní hodnota: 75 (1,5 člověka v produktivním věku
připadá na 1 člověka ve věku 0-14/65+)

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

MUNI
ECON

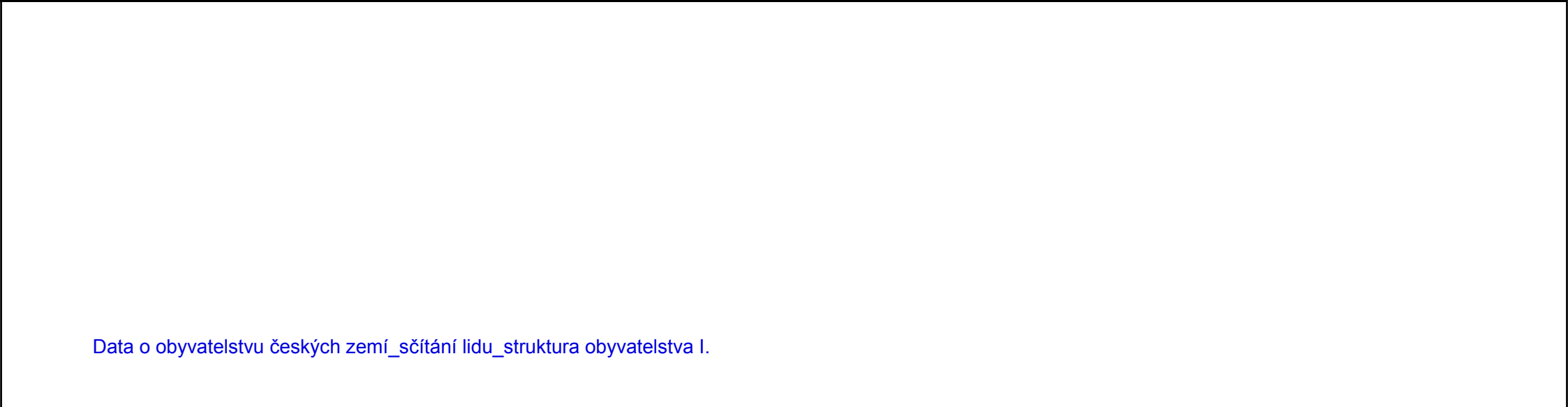
- Z předchozí tabulky je zřejmé, že extrémně vysoký podíl mladé populace do 15 let (více než 2/5 z celkové populace) má stále Afrika. Pro tento kontinent je typický velmi nízký index stáří (7), ale na druhé straně také velmi vysoký index ekonomického zatížení, který se ovšem bude v blízkých letech, se vstupem mladých ročníků do produktivního věku, snižovat.
- Poměrně dobrou věkovou strukturu obyvatel má stále Latinská Amerika, Asie a Oceánie s Austrálií.
- Na druhé straně pomyslného žebříčku je Evropa s převažující postproduktivní složkou a indexem stáří 113.
- **Velký rozdíl ve všech ukazatelích je patrný u dvou nejlidnatějších zemí světa (Čína, Indie), přičemž je možné konstatovat, že příznivá věková struktura je jednoznačně na straně Indie.**

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

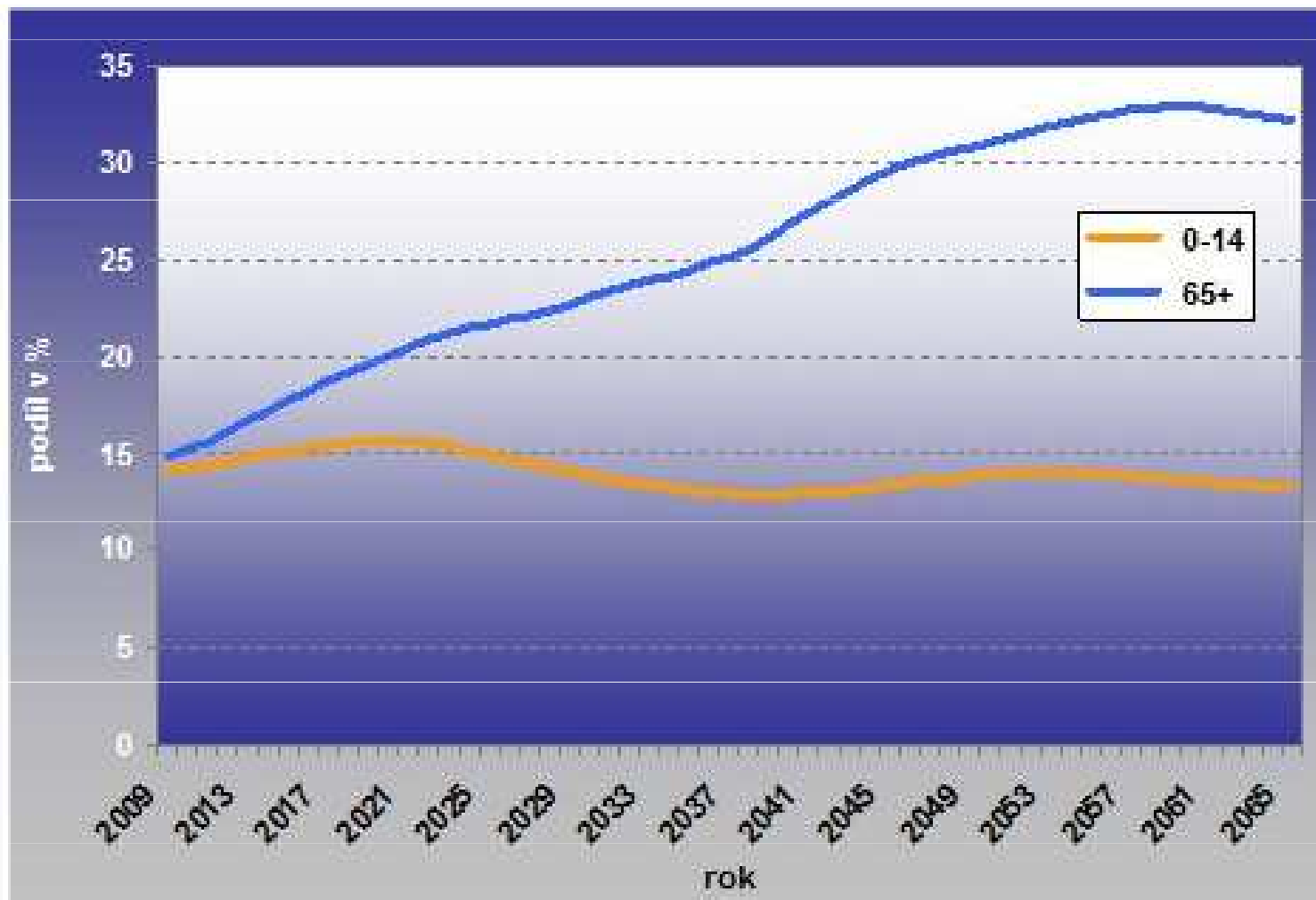
- **V České republice začala převažovat starší část populace nad dětskou v roce 2006 a pomyslné nůžky se neustále rozevírají, protože se obecně rodí méně dětí (naplatí zcela pro poslední období 2015-2019) a do věkové kategorie 65 let a více let již začaly vstupovat početně silnější poválečné ročníky.**
- **Větší problém však bude spíše se snižujícím se počtem a podílem osob v produktivním věku, který nastane v horizontu 20 let s postupným přesunem nejsilnějších ročníků ze 70. let do seniorské kategorie.**
- Posun mezi základními věkovými kategoriemi mezi roky 1990 a 2018 je následující:

Rok 1990	Rok 2018
<ul style="list-style-type: none">- <i>děti do 15 let: 21,0 %</i>,- <i>15-64 let: 66,4 %</i>,- <i>65 a více let: 12,6 %</i>.	<ul style="list-style-type: none">- <i>děti do 15 let: 15,9 %</i>,- <i>15-64 let: 64,5 %</i>,- <i>65 a více let: 19,6 %</i>.

Odhad dětské a poproduktivní složky obyvatelstva ČR mezi lety 2009-2065 (v %)

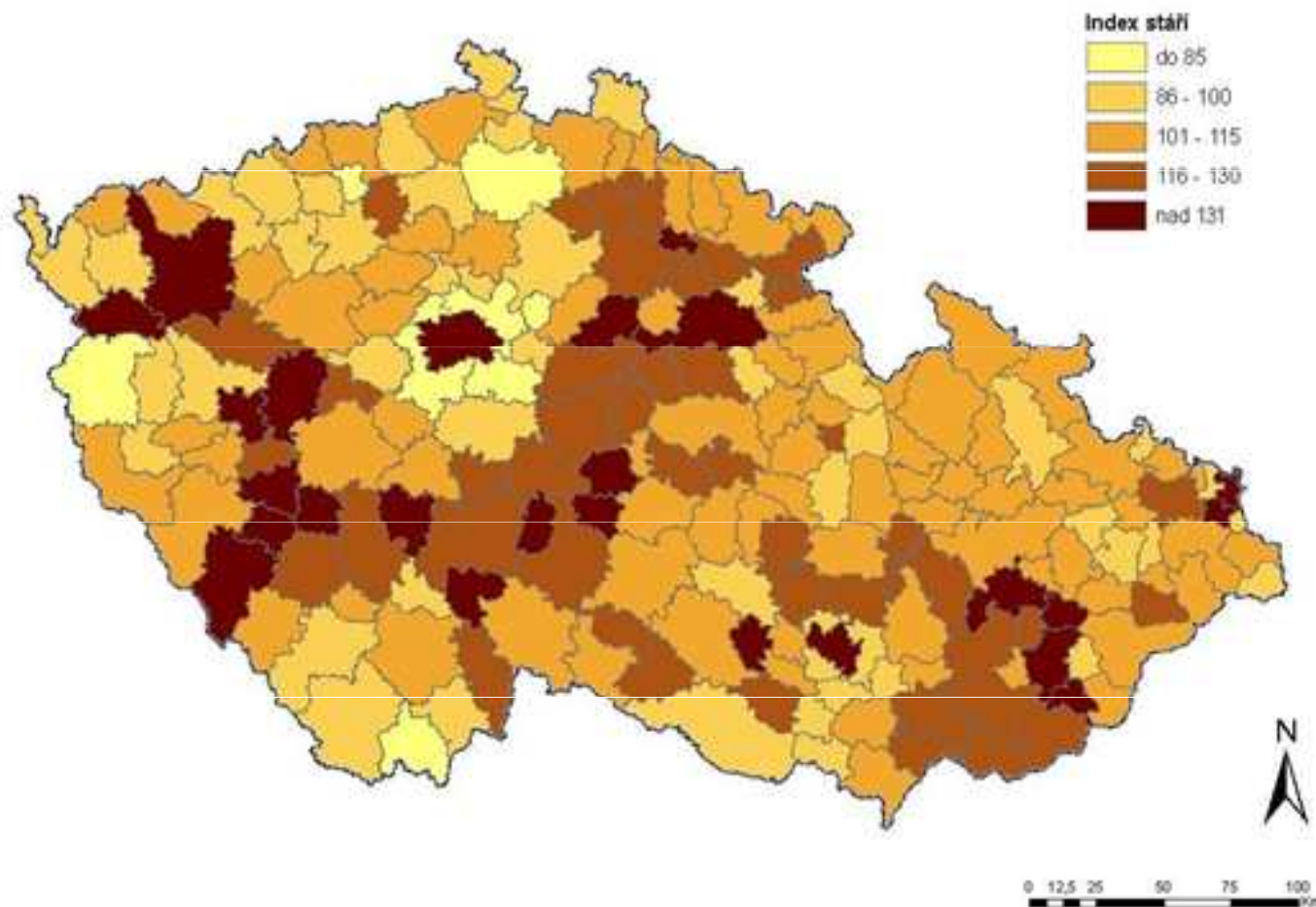

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- **V Evropském kontextu se Česká republika v roce 2017 nacházela zhruba v průměru pomyslného žebříčku.**
- Index stáří v ČR dosáhl 121,4, přičemž nejvyšší byl v Itálii (167), Německu (159), Portugalsku (153) a Řecku (150).
- Ze zemí bývalého východního bloku mělo nejvyšší hodnoty Bulharsko (147), Chorvatsko (137) a Litva (131).
- Nejpříznivější věkovou strukturou se mohlo pochlubit Irsko (65) a Island (72), pod hranici 100 se dostaly také Lucembursko, Kypr, Norsko a Slovensko.
- Průměr EU 28 činil 126.

- Uvedené hodnoty dokládají **velmi nerovnoměrnou věkovou strukturu napříč kontinentem, s převahou:**
 - staré populace v jižní a jihovýchodní Evropě a také v části střední Evropy a Pobaltí
 - a naopak mladší populaci v severní a severozápadní Evropě.
- Jen pro ilustraci - v roce 1960 se hodnoty indexu stáří pohybovaly v mezích 20-60, kdy nejvyšších dosáhlo Rakousko (56) a nejnižších Slovensko (22) a Island (23).

Graf 6: Index stáří ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 26. 3. 2011

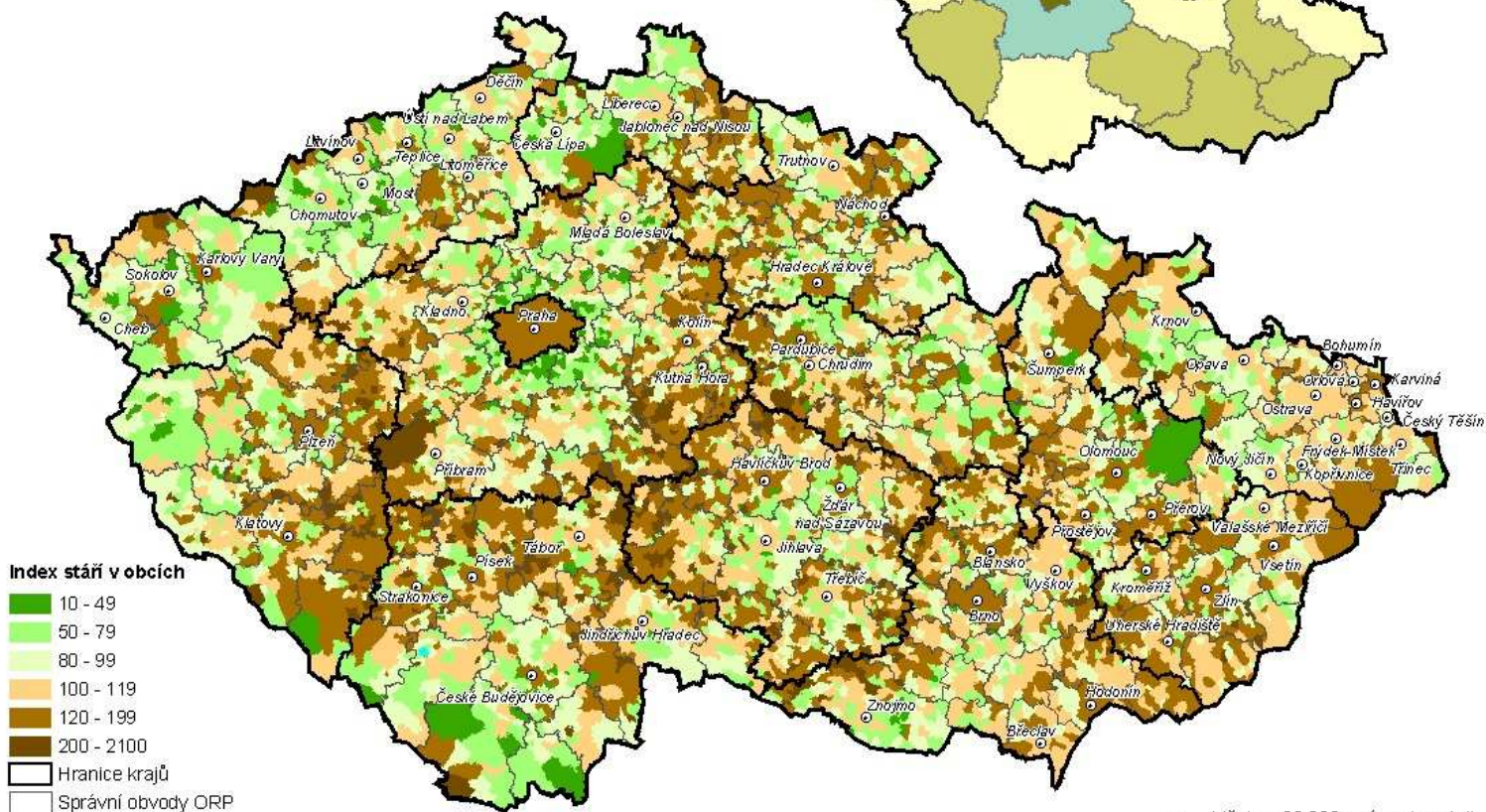
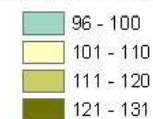

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Index stáří

podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011

Index stáří v krajích

○ Města s 20 000 a více obyvateli

Index stáří vyjadřuje počet obyvatel starších 64 let na 100 obyvatel mladších 15 let.

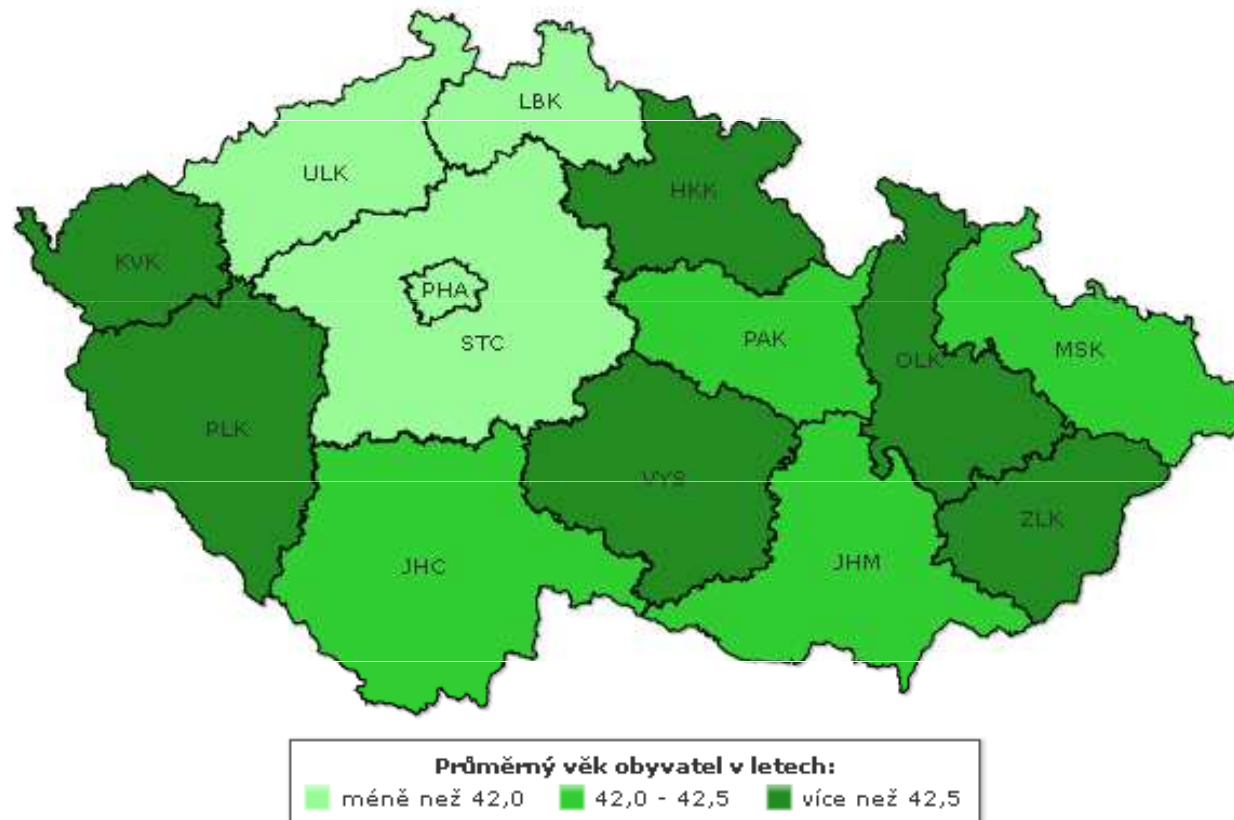
Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- **Průměrný věk** obyvatel ČR v roce 2017: **42,3 roku** (muži: 40,8; ženy: 43,9)
a tento neustále roste

(Průměrný věk vs. věkový medián a modální věk?)

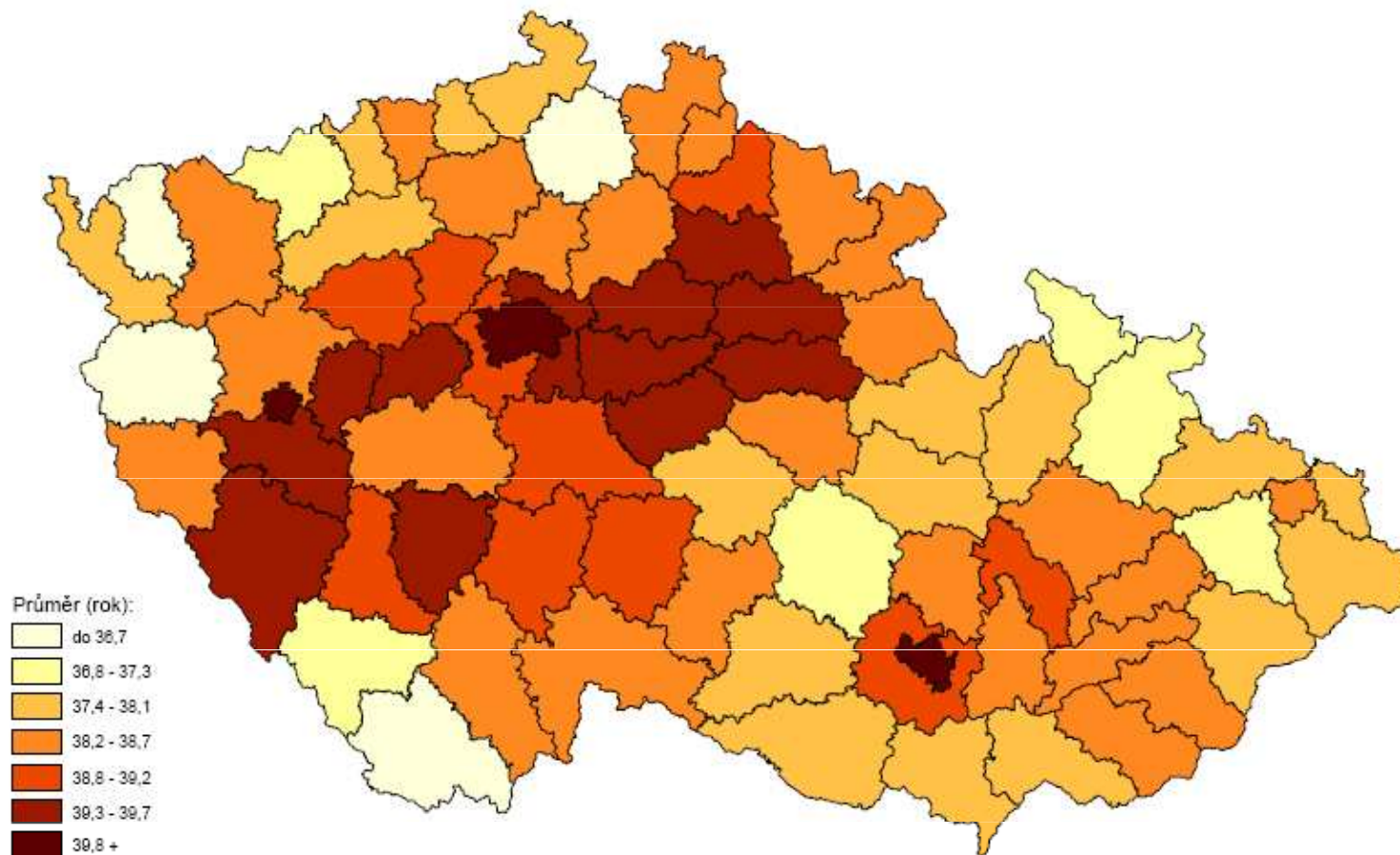
- **Aktuálně má nejvyšší průměrný věk** Královehradecký a Zlínský kraj **(42,9)**! Praha je až na 11. místě (41,9) a již několik let stagnuje...***jak to?***
- **Věkový medián 2017: 41,5 roku (nižší než průměrný věk)**

Průměrný věk obyvatel podle krajů k 31. 12. 2017

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

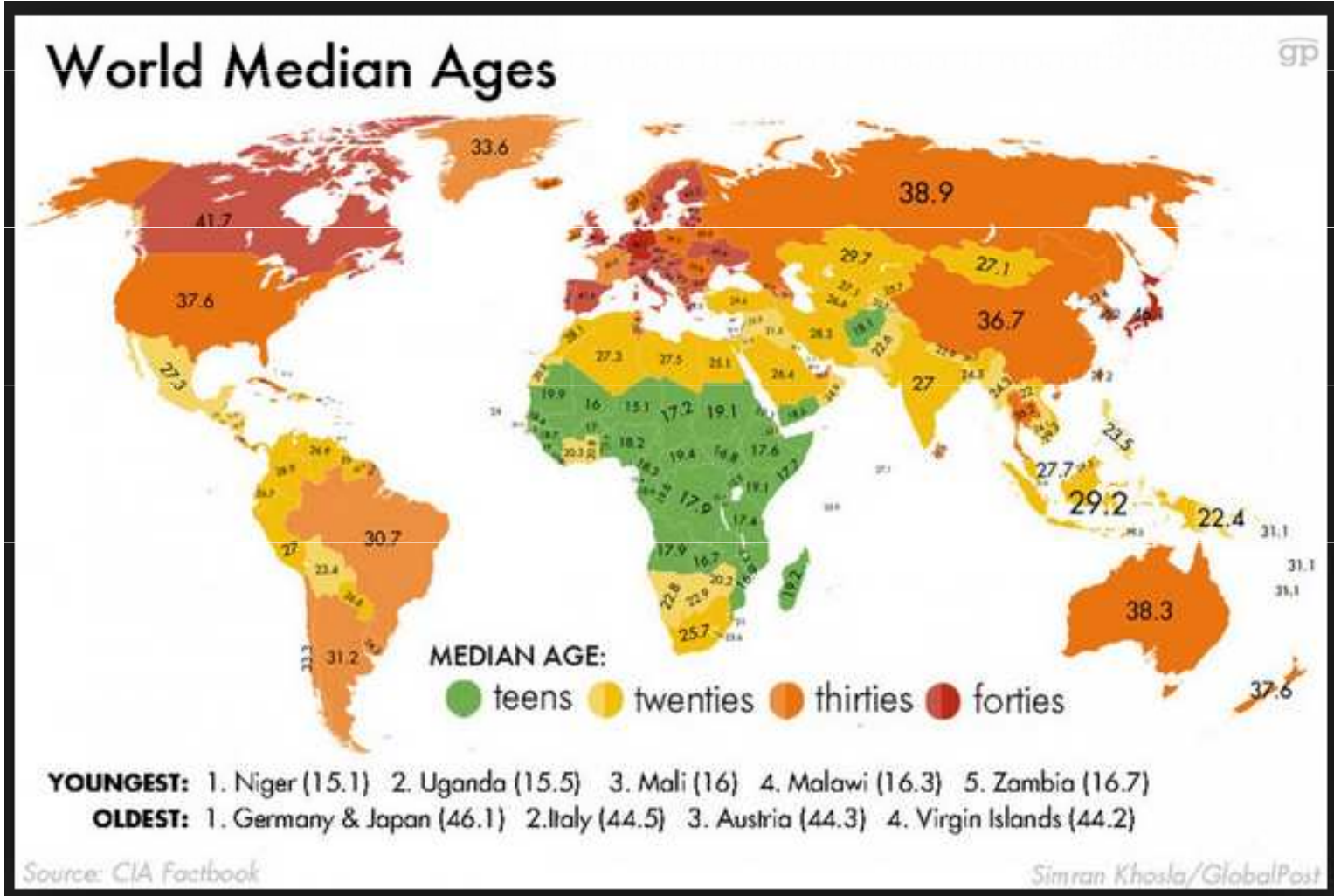
Průměrný věk obyvatelstva k 1. 3. 2001

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

Výpočet průměrného věku – prostý či vážený aritmetický průměr

$$\bar{x} = \frac{\sum_{x=0}^{\omega-1} (x + 0,5) P_x}{\sum_{x=0}^{\omega-1} P_x}$$

Data o obyvatelstvu českých zemí_sčítání lidu_struktura obyvatelstva I.

- Potřeba zkoumat pohlaví a věk jde daleko za hranice demografie.
- **Rozdělení pracovních sil** v tradičních společnostech **je závislé na věkové struktuře populace**, stejně tak jako na genderovém rozložení.
- **Změny ve věkovém rozložení populace mají za důsledek změny ve vzdělávání, politickém a ekonomickém stavu dané země.**
- Genderové rozložení má velký vliv na lidská práva, postavení mužů, resp. žen ve společnosti apod.